

Nationaal actieplan ter bestrijding van de digitale kloof

I. Inleiding.....	3
Wat is de digitale kloof?.....	3
Wereldtop over de Informatiemaatschappij.....	4
II. Context.....	4
Democratische belangen.....	4
i2010 – e-Inclusie.....	4
Kwalitatieve vaststelling.....	5
Kwantitatieve vaststelling.....	6
Vlaanderen.....	6
Wallonië.....	7
België - Algemene cijfers.....	9
Internationaal / Europa.....	10
Allen samen ten strijde tegen de digitale kloof.....	12
Belgisch federaal kader.....	12
Inventaris: acties rond 3 grote assen: sensibiliseren, opleiden en toegang bieden.....	13
De niet-gebruikers sensibiliseren voor het nut en het belang van de informatietechnologieën.....	13
Opleiding in de informatietechnologieën voor iedereen en met labellisering.....	18
Toegang tot de informatietechnologieën.....	22
Doelgroepen.....	27
Personen met een handicap	27
Derde leeftijd.....	28
Vrouwen.....	28
Kansarmen.....	29
III. De drie actiehefbomen van het actieplan.....	30
Sensibilisering.....	30
Opleiding.....	30
Toegang.....	30
IV. Doelstellingen en acties van het actieplan: de digitale kloof met één derde verkleinen in de komende vijf jaar.....	32
1. Doelstellingen en acties op het vlak van sensibilisering.....	33
2. Doelstellingen en acties betreffende de vorming.....	35
3. Doelstellingen en acties inzake toegankelijkheid.....	39
4. Doelstellingen en transversale acties.....	44
V. Methodologie voor het uitvoeren van het Actieplan.....	50
Termijnen.....	50
Evaluatie.....	50
Realisatie en doelstellingen.....	51
Tweede fase van het Actieplan.....	51

Nationaal actieplan ter bestrijding van de digitale kloof

I. Inleiding

Wat is de digitale kloof?

Terwijl de computer in de jaren 80 van de vorige eeuw de manier van organiseren, produceren en beheren in de secundaire en tertiaire sector heeft gewijzigd, waren we in de jaren 90 getuige van de invasie van de informatietechnologieën in het privé-leven van de burgers. De democratisering van pc's en het in netwerk brengen ervan hebben onze samenleving ingrijpend gewijzigd. Voortaan dienden informatietechnologieën om te communiceren en om informatieproducten en diensten aan te bieden. De eenvoudige interfaces en het krachtige instrument hebben de spectaculaire ontwikkeling bevorderd van de inhoud die op de netwerken beschikbaar zijn. Gaande van een enorme massa commerciële producten (muziek, films, actualiteit, literatuur...) tot een grote hoeveelheid wetenschappelijke inhoud, met daartussen administratieve inlichtingen en diensten, de informatie die we vandaag op internet vinden is er voor de hele bevolking. De informatietechnologieën vormen een praktisch en krachtig communicatie-instrument dat een aanvulling vormt op de klassieke communicatiemiddelen.

De buitengewone uitbreiding van de informatietechnologieën in onze samenleving heeft echter geleid tot het ontstaan van een fenomeen waarvan we vandaag de problematische aard beginnen te meten: de digitale kloof. Terwijl de informatietechnologieën dag na dag nadrukkelijker aanwezig zijn in de samenleving, verloopt de verspreiding van deze innovatie onder de bevolking niet gelijkmatig. Bijgevolg komt deze innovatie slechts aan een deel van de burgers ten goede. Binnen onze samenleving ontstaat er dus een kloof tussen de burgers die gebruik maken van de informatietechnologieën en degenen die verstoken blijven van de informatie en de diensten die deze technologieën aanbieden.

Deze digitale kloof of breuklijn kent een dubbele beweging. Enerzijds vertoont de kloof de neiging kleiner te worden naarmate elke dag nieuwe gebruikers deze instrumenten beginnen te gebruiken. Anderzijds echter wordt de kloof ook dieper, aangezien zowel de ontwikkeling van nieuwe diensten en inhoud als het groeiend aantal gebruikers ertoe leiden dat de burgers die geen toegang hebben tot deze inhoud en diensten dag na dag meer geïsoleerd raken.

Daarom hebben de Belgische en Europese overheden beslist politieke oplossingen uit te werken voor dit probleem.

Wereldtop over de Informatiemaatschappij

Op de Wereldtop over de Informatiemaatschappij (WTIM) in december 2003 te Genève heeft België zich ertoe verbonden een nationaal actieplan tegen de digitale kloof uit te werken. De strijd tegen deze kloof, nationaal en internationaal, was een van de strategische assen van de Beginselverklaring die op de Top werd aangenomen. Daarop heeft de federale regering aan de minister van Maatschappelijke Integratie en aan de Staatssecretaris voor Informatisering van de Staat de opdracht gegeven dit nationaal actieplan te coördineren. België zal dit actieplan voorstellen tijdens het tweede deel van de WTIM in november 2005 te Tunis.

II. Context

Democratische belangen

Vergeleken met andere samenlevingsproblemen lijkt het probleem van de digitale kloof al te vaak anekdotisch. Vaak wordt het herleid tot een probleem van verspreiding van de innovatie. De strijd tegen de digitale kloof is echter noch een technologische luxe, noch een ‘gadgetpolitiek’ op basis van de informatietechnologieën. De inzet van de strijd tegen de digitale kloof is integendeel democratisch.

Immers, nu de administratie steeds meer diensten on line aanbiedt en internet aan de burgers openbare en algemene informatie verstrekt, kunnen we ons niet voorstellen dat een deel van de burgers geen toegang heeft tot deze diensten en informatie. Naast deze openbare vormen van gebruik is ook de ontwikkeling van commerciële diensten (banken, verzekeringen, kranten...) voor de overheid een gegronde reden om oog te hebben voor de feitelijke discriminatie waartoe de digitale kloof aanleiding geeft.

i2010 – e-Inclusie

De Wereldtop van de Informatiemaatschappij is niet de enige deadline voor dit nationaal actieplan. Ook op Europees niveau worden de lidstaten onder druk gezet om de digitale kloof te verkleinen. Het programma eEurope 2005 had al tot doel ‘een informatiemaatschappij voor allen’ te creëren en had zich duidelijk gepositioneerd om de digitale kloof in Europa te verkleinen. Om een voor iedereen toegankelijke informatiemaatschappij te creëren was er nood aan ‘een benadering die steunde op de behoeften en de specifieke kenmerken van alle groepen in de samenleving en van alle regio’s binnen elke lidstaat’. Het luik *e-Inclusie* was impliciet aanwezig in alle beleidsplannen met betrekking tot eEurope 2005.

Vandaag maakt eEurope 2005 plaats voor het Actieplan ‘i2010’. De Commissie zal een nieuw strategisch kader voorstellen, een Europese informatiemaatschappij voor 2010,

waarin grote beleidslijnen worden gedefinieerd. 'i2010' zal bijdragen tot de ontwikkeling van een open en concurrentiële digitale economie en zal de ICT naar voren schuiven als een **motor voor inclusie en levenskwaliteit**. Als pijler van het vernieuwde partnerschap van Lissabon voor groei en werkgelegenheid zal 'i2010' een geïntegreerde benadering uitwerken van de informatiemaatschappij en het audiovisueel beleid in de Europese Unie.

De werkzaamheden zijn aangevat op institutioneel niveau en de grote lijnen werden al aangekondigd, inzonderheid met betrekking tot e-Inclusie.

Met de groeiende impact van de ICT in het dagelijks leven van de Europese burgers werd immers al rekening gehouden in 'i2010', volgens drie assen: verzekeren dat **alle burgers baat hebben** bij de ICT, de openbare dienstverlening verbeteren, efficiënter maken ten opzichte van de kosten en **toegankelijker** en, tot slot, **de levenskwaliteit** verbeteren.

Vandaag is het voor de Europese instellingen duidelijk dat hoewel steeds meer mensen gebruik maken van de ICT, meer dan de helft van de EU-bevolking niet volledig van de ICT profiteert of er helemaal geen toegang toe heeft. Europa vindt dus dat het op economisch, sociaal, ethisch en politiek vlak noodzakelijk is de sociale, economische en territoriale cohesie te versterken door de producten en diensten die met de ICT verbonden zijn toegankelijker te maken, ook in de regio's die ter zake een achterstand hebben opgelopen. Het Actieplan 'i2010' legt de klemtoon op volledige participatie en op het verwerven van digitale basisvaardigheden.

Kwalitatieve vaststelling

Met betrekking tot de digitale kloof bestaan er geen uniforme, precieze en vergelijkbare kwantitatieve indicatoren voor heel België. Er bestaan wel cijfers in verschillende sectoren en in verschillende politieke entiteiten, maar het is niet mogelijk aan de hand van die cijfers een unieke en operationele staat van de Belgische digitale kloof op te maken. Er moet een barometer worden gecreëerd betreffende de ontwikkeling van de digitale kloof, die vervolgens regelmatig moet worden geactualiseerd. Niettemin laten de al beschikbare cijfers toe het fenomeen van de digitale kloof globaal te benaderen. Deze cijfers worden voorgesteld in het gedeelte 'Kwantitatieve vaststelling'.

Zonder dat we het risico lopen ons te vergissen, mogen we ervan uitgaan dat de digitale kloof tussen één derde en de helft van de Belgische bevolking raakt, afhankelijk van de definitie van deze kloof en de gebruikte berekeningsmethodes. Dit fenomeen, waarvan de metingen moeten worden verfijnd, is in elk geval belangrijk en zorgwekkend.

Traditioneel wordt gewezen op verschillende factoren die de digitale kloof creëren of groter maken: leeftijd, geslacht, sociaal-economische categorieën en opleidingsniveau. Er moet met al deze factoren rekening worden gehouden wil men de oorzaken van de digitale kloof op specifieke wijze bestrijden.

Kwantitatieve vaststelling

Zoals gezegd is het moeilijk de digitale kloof te evalueren. We beschikken vandaag over geen enkel instrument dat een precies beeld geeft van de digitale kloof in België. Een verklaring voor deze situatie ligt wellicht in het feit dat het moeilijk is het begrip 'digitale kloof' te vatten in een unieke en ondubbelzinnige definitie. Aan de hand van een dergelijke definitie kan echter een kwantitatieve en kwalitatieve vaststelling van het fenomeen worden gemaakt.

Natuurlijk bestaan er verschillende indicatoren die toelaten bepaalde variabelen te meten die nauw verbonden zijn met de digitale kloof. Die indicatoren bieden echter slechts een verklaring voor een deel van de huidige situatie.

Deze kwantitatieve vaststelling bevat de resultaten van verschillende onderzoeken die elke regering heeft gevoerd. Aangezien we een globale aanpak beogen, wordt binnenkort een studie voor heel België gelanceerd. Het doel bestaat erin een barometer voor België te ontwikkelen die ons moet toelaten de huidige situatie in ons land te evalueren en zo een precieze monitoring te kunnen uitvoeren tijdens de komende jaren (zie Belgische en Europese monitoring).

Het past dus om voor de toekomst de criteria ter beoordeling van het fenomeen 'digitale kloof' te verfijnen. Dit betekent echter niet dat de onderstaande cijfers niet duidelijk wijzen op het bestaan van duidelijke verschillen op het gebied van toegang tot en gebruik van de technologieën.

Ook al doet elk gegeven ter zake, toch is het **niet verstandig of voorzichtig** om de gegevens met elkaar te vergelijken. Elk onderzoek heeft immers zijn eigen statistische eigenschappen en zijn eigen methodologie. Zo zijn de vragen, ook al lijken ze op elkaar, zelden volledig identiek (let op het verschil tussen 'toegang hebben tot' en 'bezitten' van een internetverbinding), de steekproeftrekking is vaak verschillend en ook de ondervragingsmethode verschilt van onderzoek tot onderzoek.

Vlaanderen

In 2001 gebruikte bijna de helft van alle Vlamingen (met uitzondering van de jongeren) nooit een computer (KUL - 1.000 respondenten tussen 18 en 91 jaar). Nog volgens dezelfde studie van de KUL was meer dan één derde van de respondenten van oordeel dat ze negatieve gevoelens hadden met betrekking tot de technologische ontwikkelingen. Voor vrouwen en bejaarden was de situatie als volgt: in 2001 gebruikte 2/3 van alle vrouwen geen informatica en de gemiddelde leeftijd van de niet-gebruikers was 56,3 jaar.

Uit een recente studie van de APS (Administratie Planning en Statistiek) blijkt dat van alle Vlamingen ouder dan 18 jaar 34% in 2001 en 46% in 2003 internet al had gebruikt.

Nog recentere gegevens (juni 2004 - DIMARSO-onderzoek) bevestigen de resultaten van

de APS (in dit onderzoek, besteld door de Vlaamse overheid, werden 1.500 Vlamingen ondervraagd over hun internetgebruik). Het onderzoek leert ons dat 2 op 3 Vlamingen (68%) thuis over een pc beschikken. Hetzelfde percentage van de respondenten (67%) heeft ook toegang tot internet, d.i. thuis, op het werk, bij vrienden of op school.

Het onderzoek bevestigt dat er een kloof bestaat die vooral het gevolg is van de leeftijd, de sociale groep of het opleidingsniveau, of het nu gaat om het bezit van een pc of om de toegang tot internet. Zo **bezit 82% van de respondenten in de hoogste sociale groep een pc en heeft 80% een internetverbinding. In de laagste sociale groep gaat het om respectievelijk 37 en 36%.**

Dezelfde redenering gaat op volgens het opleidingsniveau. Van de personen met een diploma van hoger onderwijs, heeft 82% thuis een pc, terwijl 83% internettoegang heeft (inclusief op het werk). Deze cijfers dalen al tot 34% en 70% voor mensen met een diploma van middelbaar onderwijs. De verklaring voor het kleinste verschil tussen 83% en 70% ligt in het feit dat het begrip ‘toegang hebben tot’ ruim wordt geïnterpreteerd. Iemand kan op het werk toegang hebben tot internet, zonder thuis over een pc te beschikken.

Wat de generaties betreft, is 50 jaar een belangrijke leeftijd. Onder deze grens gebruikt bijna 60% van alle ondervraagden een pc, erboven daalt dit cijfer tot minder dan één derde van de bevolking.

Wallonië

Het Agence Wallonne des Télécommunications voert **elk jaar** een onderzoek uit betreffende het gebruik van de ICT in het Waals Gewest. Een deel van het onderzoek is gewijd aan de burgers en de bedrijven. Daarnaast wordt aandacht besteed aan specifieke gebieden zoals de ziekenhuizen en de verstrekkers van gezondheidszorgen. Het onderzoek ‘Burgers’ voor het jaar 2004 werd gepubliceerd op 4 mei 2005 en geeft de volgende resultaten.

Vandaag heeft 55% van de Waalse gezinnen thuis een computer. Dat is 1% meer dan in 2003 en 4% meer dan in 2002. 60% van de bevolking ouder dan 15 beschikt dus over de mogelijkheid om thuis een pc te gebruiken. Voorts beschikt 40% van de gezinnen over een internetverbinding, een stijging met 2% in vergelijking met 2003.

De helft van alle Walen heeft in 2004 op internet gesurft en 43% van hen heeft e-mail verstuurd of ontvangen. Dat is een toename met respectievelijk 4% en 6% ten opzichte van 2003. Parallel met de algemene toename van het aantal internauten (3%) is er dus ook een intensivering van het gebruik.

De indicatoren betreffende het gebruik werden geanalyseerd in functie van sociaal-economische criteria: verdeling man-vrouw, verschillende leeftijdsklassen, opleidingsniveau... Al deze sociaal-economische ongelijkheden inzake het algemeen gebruik van informatica wijzen op het bestaan van een reële digitale kloof in Wallonië. Immers, afhankelijk van het opleidingsniveau bijvoorbeeld beschikt 77% van de gezinnen waar het gezinshoofd een diploma van hoger onderwijs heeft behaald over een computer.

Heeft het gezinshoofd slechts een diploma van lager onderwijs, dan daalt dit cijfer tot 30%. **De vergelijking tussen de hoogste inkomensschijf, waar 85% van de gezinnen een pc heeft, en de laagste inkomensschijf, waar dit cijfer slechts 30% bedraagt, legt de nadruk op het belang van de sociaal-economische aspecten.**

Bekijken we de situatie op basis van het geslacht, dan stellen we vast dat de verhouding tussen vrouwelijke en mannelijke internauten is gestegen van 2 op 3 in 2001 tot 3 op 4 in 2004. Vandaag surft 46% van alle Waalse vrouwen op internet. Met betrekking tot de leeftijd wordt de kloof duidelijk vanaf de leeftijdsgroep 45-54, waar slechts de helft van de betrokkenen internet gebruikt. Deze breuk verergert nog in de hogere leeftijdsklassen. Slechts 29% van alle personen tussen 60 en 64 jaar maakt gebruik van internet.

België - Algemene cijfers

België telde in juni 2005 meer dan 4,5 miljoen internauten. Het gaat om 'regelmatige' gebruikers, wat betekent dat ze internet ten minste eenmaal per maand gebruiken, thuis of op het werk.

In 2003 stond België in de Digital Access Index, die nagaat in hoeverre de burgers van een bepaald land toegang hebben tot de ICT, in de hoogste schijf. De index stelt een onderzoek in naar de toegang tot en het gebruik van internet: 31% van de bevolking gebruikte internet en bijna 9% van de bevolking beschikte over een breedbandlijn in 2003. Vandaag kiezen drie gezinnen op vier (77%) voor breedbandtoegang (bron: ISPA 2004). Uit de laatste cijfers blijkt dat België in 2004 iets meer dan 2 miljoen internetverbindingen telde, d.i. een toename met 7,4% in vergelijking met 2003. Eind 2004 beschikken 6 op de 10 Belgen ouder dan 15 jaar over een computer .84% van hen over een internetverbinding met hoge snelheid (ADSL of kabel). Daarmee handhaaft ons land zich in Europa in de kopgroep. (Insites 2004)

De Eurobarometer 59.2, uitgevoerd in de lente van 2003, geeft ons informatie over het gebruik van de informatietechnologieën voor België, meer bepaald over de redenen om internet niet te gebruiken. Een kleine groep burgers heeft er geen idee van waarover het gaat (tussen 8 en 15%). De hoofdredenen om internet niet te gebruiken, blijft het feit dat men thuis geen pc heeft (tussen 20 en +40% bij huisvrouwen en –mannen en bejaarden). In het kader van dit onderzoek werd vaak ook de prijs van een pc als reden opgegeven (tussen 10 en 18%).

Dezelfde studie toont aan dat 36% van alle werklozen internet gebruikt om werk te zoeken. Parallel daarmee vertoont ook de hoeveelheid informatie voor werkzoekenden die de werkgevers verstrekken een exponentiële groei. In 2003 werd ca. 10% van alle vacante posten gevuld dankzij het gebruik van internet. In dezelfde periode gebruikte 90 tot 95% van de top-500 van internationale bedrijven hun website om personeel te rekruteren (bron: iLogos 2003).

Hoewel het aantal internetgebruikers blijft groeien, hebben bepaalde zwakke groepen nog steeds geen toegang tot internet. Mannen behouden een kleine voorsprong op vrouwen: 55% van alle Belgische internauten is van het mannelijk geslacht, 45% van het vrouwelijk geslacht. In vergelijking met november 2002 hebben de vrouwen iets van hun achterstand goedge maakt: dat jaar bestond de Belgische internetbevolking immers voor 57% uit mannen en voor 43% uit vrouwen. In 2003 werd een toename genoteerd van meer dan 24 %. We merken op dat de vrouwen hun achterstand inlopen, gelet op het groeicijfer van 33% tegen 16% bij de mannen. Wat de leeftijd betreft, kunnen de waarnemingen voor Wallonië tot heel België worden uitgebreid.

Samenstelling van de Belgische internetbevolking - volgens leeftijd en geslacht (mei 2004)

Verdeling volgens leeftijdsgroep	Samenstelling in %			Aantal		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Totaal	55%	45%	100%	2.200.000	1.780.000	4.000.000
15-24 jaar	10%	12%	23%	392.000	496.000	920.000
25-34 jaar	15%	16%	31%	616.000	624.000	1.240.000
35-44 jaar	14%	8%	21%	540.000	316.000	840.000
45-54 jaar	9%	6%	15%	364.000	232.000	596.000
55-64 jaar	6%	2%	8%	228.000	96.000	324.000
65 jaar en meer	2%	1%	2%	80.000	40.000	96.000

Deze cijfers hebben betrekking op inwoners van België van 15 jaar en ouder die ten minste eenmaal per maand op internet surfen (thuis of op het werk).

Bron: InSites.

Eind september 2005 zal het Nationaal Instituut voor de Statistiek, in het kader van zijn onderzoek naar de arbeidskrachten, zijn vragenlijst voor het derde kwartaal aanvullen met een tiental vragen die direct te maken hebben met de manier waarop de Belgen gebruik maken van en toegang hebben tot informatica en internet. Dit onderzoek wordt regelmatig herhaald en ondervraagt meer dan 12.000 personen die proportioneel zijn verspreid over heel België. De vragen zullen op willekeurige worden gesteld aan één persoon per gezin. Het onderzoek zal de volledigste en meest uitgebreide gegevens opleveren (4.000 respondenten) over de digitale kloof in België.

Internationaal / Europa

Volgens de Eurobarometer 59.2 maakte gemiddeld 43,5% van de bevolking van de EU-15 gebruik van internet, maar dit percentage daalde tot 41,4 toen de Unie werd uitgebreid tot 25 landen. In 2001 bedroeg dit percentage slechts 34,3%.

Niettemin gebruikt meer dan 25% van de bevolking in de nieuwe lidstaten internet; dit is meer dan in Griekenland en in Portugal.

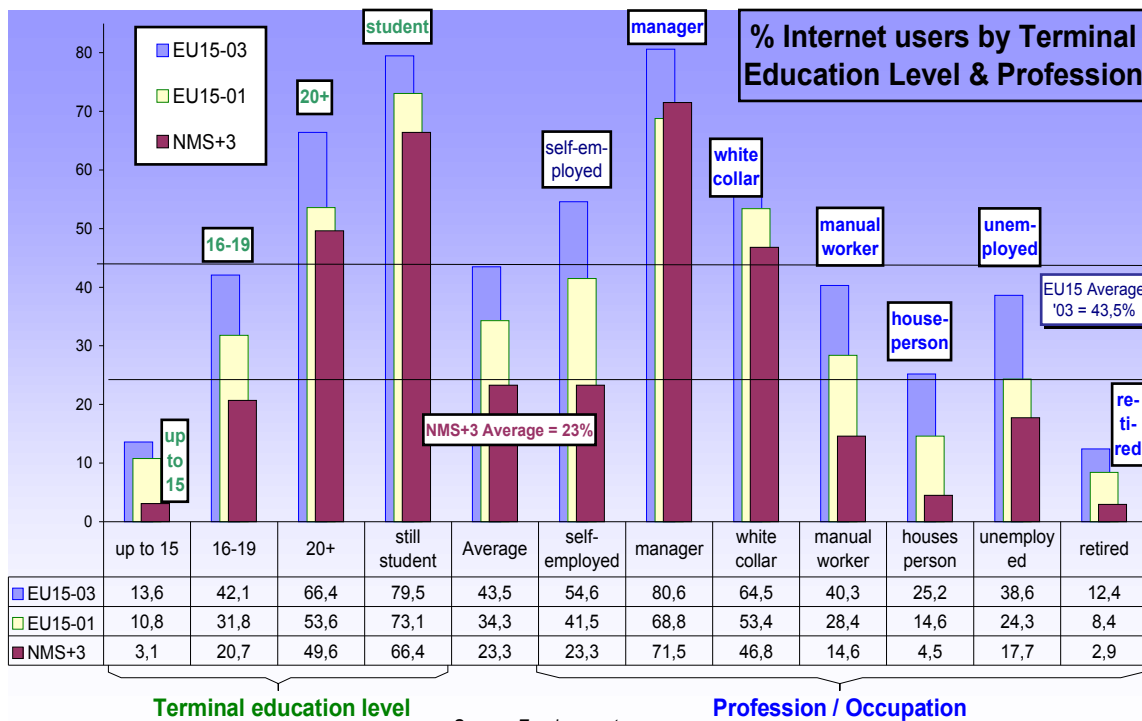
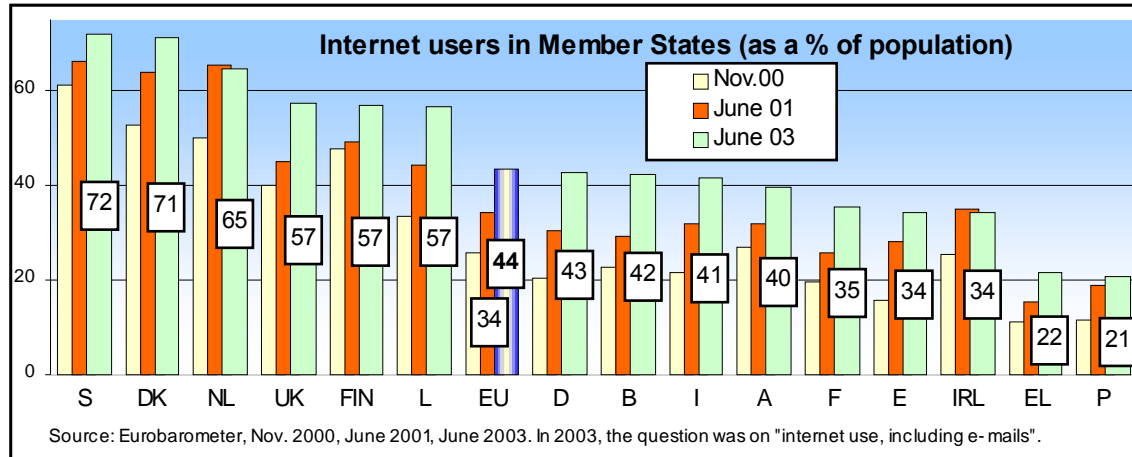
Vaak beschikken de perifere en landelijke regio's van de EU nog niet over internetverbindingen, wat bijna niet meer het geval is in België. Die regio's voeren de nieuwe technologieën ook trager in, waardoor de digitale kloof tussen landelijke en stedelijke gebieden nog groter wordt. Dit fenomeen doet zich vooral voor bij onze Franse bureaus.

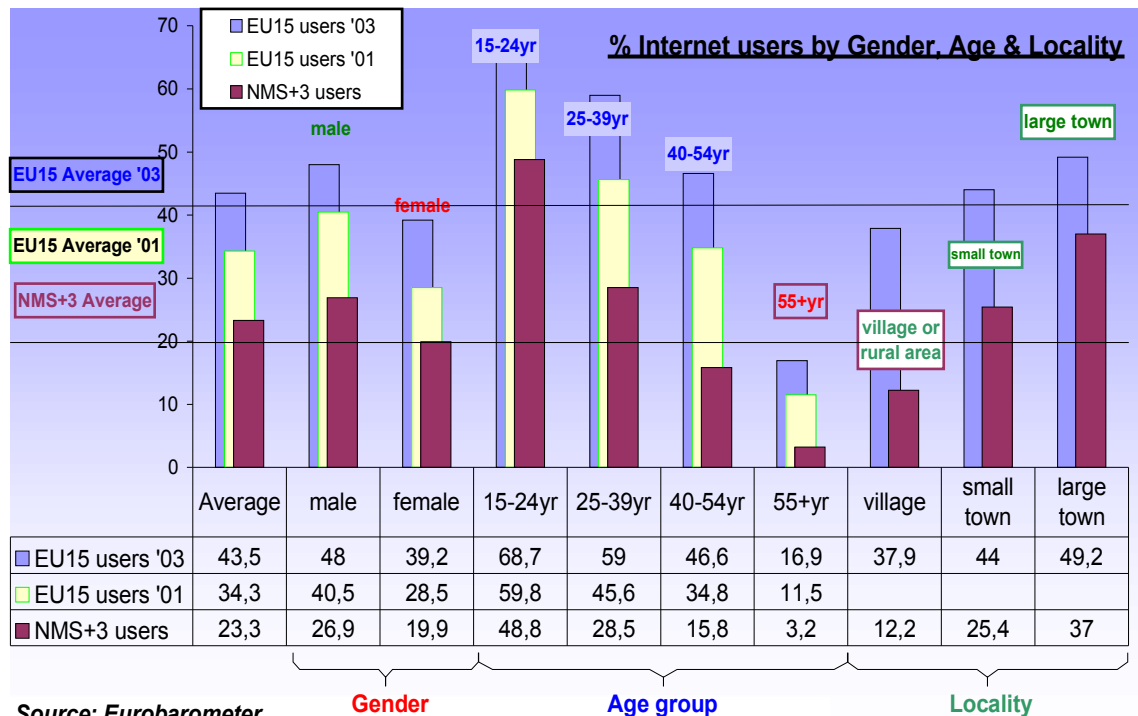
Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk voegen zich bij de Scandinavische landen en Nederland in de groep van landen waar meer dan 50% van de bevolking toegang heeft tot internet. **België** situeert zich rond het gemiddelde met landen als Oostenrijk of Duitsland. In landen als Ierland, Spanje en Frankrijk heeft ongeveer 35% van de bevolking toegang tot internet, terwijl dit aantal in Griekenland en Portugal stagneert op ongeveer 20%.

Tussen 2001 en 2003 was de groei van de internetpenetratie in het Verenigd Koninkrijk,

Duitsland en Frankrijk maar vooral in België hoger dan het Europese gemiddelde (gemiddeld + 10-12%). 70% van de Belgische huisgezinnen met een computer heeft een internetaansluiting. 80% van de Belgische gezinnen met een internetaansluiting beschikt over breedband. Na Nederland (36%) heeft België met 32% de hoogste breedbandpenetratie in Europa. De voornaamste redenen waarom Belgen geen internetaansluiting hebben zijn de afwezigheid van een computer en het niet vertrouwd zijn met de voordelen van het internet (IPSOS 2004).

Globaal zijn de Europese kansengroepen even groot als dezelfde groepen in België, met uitzondering van de factor 'geografisch isolement' die in ons land een minder grote rol speelt. De resultaten (Juni 2003) worden voorgesteld in de drie onderstaande grafieken.

Source: Eurobarometer
 July 2001 (EU15-01), June 2003 (EU15-03), July 2003 (NMS+3)

NMS+3: Nieuwe lidstaten + 3 kandidaat-lidstaten

Allen samen ten strijde tegen de digitale kloof

Door België ertoe te verbinden een nationaal actieplan op te stellen, meende de federale regering te kunnen werken in het kader van een vruchtbaar partnerschap met de regeringen van de verschillende gewesten en gemeenschappen in België. De uitdaging werd aangegaan en bleek rijk te zijn aan vele synergieën tussen de ervaringen, projecten en competenties van elke entiteit. Dit nationaal actieplan bevat inderdaad alle initiatieven die de verschillende partners hebben genomen. Het opstellen van dit plan heeft de verschillende regeringen (de federale regering en de gewest- en gemeenschapsregeringen) toegelaten hun krachten te bundelen om efficiënter te strijden tegen de digitale kloof.

Belgisch federaal kader

Het Belgisch federalisme berust op het principe van de exclusiviteit van de bevoegdheden: onder voorbehoud van de impliciete bevoegdheden - de enige manier in het Belgisch grondwettelijk recht waarop een overheid "buiten" de bevoegdheden kan treden die haar zijn toegekend door zich te mengen in de bevoegdheden die zijn toegekend aan een andere overheid - oefent iedere overheid (Gemeenschap, Gewest, Federale Staat) alleen de bevoegdheden uit die haar zijn toegekend door de Grondwet of door de bijzondere wet. Het Belgisch federalisme kent dus geen concurrerende bevoegdheden. Het nationaal plan zal dus in overeenstemming worden gebracht met het

Belgisch federaal kader en de acties die in het plan zijn opgenomen eveneens.

Inventaris: acties rond 3 grote assen: sensibiliseren, opleiden en toegang bieden

Lang vóór dit actieplan werd goedgekeurd, had de Belgische overheid al aandacht besteed aan het probleem van de digitale kloof. Sinds enkele jaren hebben de verschillende Belgische regeringen initiatieven genomen met het oog op een digitale inclusie die open is voor elke burger. Hoewel deze initiatieven talrijk en vaak ook relevant waren, hebben ze tot op vandaag geen volledige uitwerking gehad omdat ze los van elkaar plaatsvonden en niet werden ingeschreven in een transversaal en gecoördineerd beleid. Dit actieplan heeft niet de bedoeling de verworvenheden van de voorbije jaren te negeren en alleen totaal nieuwe initiatieven te nemen. Integendeel, er moet voordeel worden gehaald uit de veelheid aan initiatieven om een **nationale dynamiek** op gang te brengen die de verschillende regeringspartners ertoe aanzet nieuwe projecten te ontwikkelen. Al deze acties zullen worden ingepast in **een transversale visie** van het probleem van de digitale kloof. Alle bevoegdheidsniveaus, alle competenties en alle politieke hefboomen zullen moeten bijdragen om de digitale kloof te verkleinen. Dit plan maakt het dus mogelijk de bestaande initiatieven te valoriseren, ze te coördineren met de nieuwe initiatieven die vandaag worden genomen, de ervaringen van de verschillende partners met elkaar te delen en, tot slot, een gemeenschappelijke nationale dynamiek tegen de digitale kloof te creëren.

De onderstaande inventaris is het resultaat van de verschillende bijdragen van de deelstaten. Sommige daarvan, zoals die van het Vlaams en het Waals Gewest, werden door hun respectieve regeringen goedgekeurd. De Vlaamse regering keurde op 22 juli het Digitaal Actieplan Vlaanderen goed, waarvan de enkele relevante prioriteiten in dit nationaal actieplan werden opgenomen (zie bijlage).

De niet-gebruikers sensibiliseren voor het nut en het belang van de informatietechnologieën

Nadenken over een globale benadering

Aangezien de digitale kloof een vrij recent fenomeen is, was het noodzakelijk het voorbije jaar een reflectieproces op gang te brengen over de problematiek en het belang van de exponentiële ontwikkeling van de technologieën in onze samenleving.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkte de werkgroep van de Overlegcommissie voor Opleiding, Werkgelegenheid en Onderwijs (in het Frans afgekort als CCFEE) tussen 2004 en 2005 voorstellen uit met betrekking tot de digitale kloof. Dit overleg leidde tot de uitvoering van een coherent project met als titel ‘Plan AFECT’, dat vijf hoofdpunten bevat: Toegankelijkheid, Opleiding, Werkgelegenheid en sociale economie, Burgercultuur en Duurzame technologie. Het plan heeft ook zes grote doelstellingen: de ICT voor iedereen toegankelijk maken en daarbij voorrang geven aan sociale

kansengroepen, ICT-opleidingen organiseren voor diverse doelgroepen, het potentieel aan werkgelegenheid en sociale economie ontwikkelen door middel van initiatieven die verbonden zijn met de ICT, bevorderen van de kritische toe-eigening van deze instrumenten door de burgers, steunen van de initiatieven met het oog op duurzame ontwikkeling, organiseren van de verschillende partners en hun acties in het Gewest en daarbuiten.

Van haar kant organiseerde de federale regering, in juni 2004, in samenwerking met ESNET, een belangrijke speler uit het middenveld op het gebied van de digitale kloof en de sociale economie een **colloquium onder de titel ‘E-inclusie in de praktijk’**. Het colloquium bracht specialisten op het vlak van de digitale kloof samen en legde de klemtoon op de belangen, uitdagingen en initiatieven teneinde het toekomstige nationale actieplan voor te bereiden.

In de Duitstalige Gemeenschap kan het probleem van de digitale kloof gemakkelijker opgespoord en afgebakend worden dankzij de kleine omvang van de Gemeenschap en de bundeling van meerdere politieke bevoegdheden binnen deze Gemeenschap: onderwijs, opleiding, permanente opleiding, jeugd, sociale aangelegenheden. De goede intra-Belgische contacten en de regelmatige uitwisseling van sensibiliserings- of opleidingsmodellen met het nabije buitenland zijn van onschatbare waarde voor de Duitstalige Gemeenschap.

Logo “Internet voor iedereen”

De federale regering heeft een logo ‘Internet voor iedereen’ gecreëerd dat zal toelaten op vrijwillige basis alle initiatieven die uit dit actieplan voortvloeien samen te brengen onder een eenvoudig, herkenbaar, duidelijk en overkoepelend logo. Dit logo zal verbonden worden met alle initiatieven die bijdragen tot de democratisering en de veralgemening van het gebruik van internet en de pc.

Democratische en sociale belangen van internet

De vaststelling is niet nieuw: een van de hoofdoorzaken van de digitale kloof is de slechte kennis van het nut van de informatietechnologieën in het dagelijks leven. De overheid heeft al een informatiestrategie voor het grote publiek uitgewerkt.

In het Vlaams Gewest hielp de campagne **Hallo Vlaanderen!**, in het kader van het **Digital Action Plan eFl@nders**, de burgers sensibiliseren voor het nut van de ICT op sociaal, persoonlijk en professioneel vlak. De campagne bood de Vlamingen de kans zich bewust te worden van de inspanningen die de overheid leverde met betrekking tot de dienstverlening door het Gewest. De nieuwsbrief **Kenniswijzer eFl@nders** informeert en sensibiliseert de lezers met betrekking tot de laatste ontwikkelingen op het gebied van de nieuwe media, de ICT en de informatiemaatschappij.

Centraliseren van de informatie betreffende de initiatieven van regeringen, verenigingen en particulieren en valoriseren van die initiatieven

Voor de Belgische burgers bestaat er een uitzonderlijk hoog aantal initiatieven die de digitale kloof bestrijden. De overheden volgen een voluntaristisch beleid dat door dit Actieplan wordt gecoördineerd en gevaloriseerd. Dit Plan bevat echter niet alle initiatieven die particulieren en verenigingen op het getouw zetten. Het middenveld is vaak een belangrijke speler in de strijd tegen de digitale kloof. De overheid valoriseert en legt de nadruk op deze initiatieven van particulieren en verenigingen.

In verband hiermee heeft de federale regering in 2004 een niet-exhaustieve inventaris opgemaakt ter voorbereiding van het opstellen van het Nationaal Plan. Dit laatste bevatte niet alleen institutionele initiatieven, maar ook de vele initiatieven die overal in het land op het terrein worden genomen.

Elk jaar komt het Feest van het Internet tegemoet aan deze opdracht van bewustmaking en valorisatie. Dit evenement blijft de steun genieten van de overheid, inzonderheid van het Directoraat-generaal Cultuur van het ministerie van de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de federale regering. De 5de editie van dit feest vond plaats in maart 2005 en had meer bepaald tot doel enerzijds de digitale kloof te verkleinen, anderzijds de verschillende betrokken partijen te erkennen die ernaar streven het gebruik van internet te veralgemenen als middel van onderwijs, onderzoek en communicatie, alsook een kritische benadering van internet te ontwikkelen en, tot slot, het gebruik van internet te ontwikkelen.

Het Waals Gewest heeft een Agence Wallonne des Télécommunications opgericht, dat als doel heeft ‘de universele toegang tot de informatie- en communicatietechnologieën te bevorderen en het veralgemeend gebruik van die technologieën te stimuleren, teneinde de economische ontwikkeling in het Waals Gewest te bevorderen’. In het kader van zijn opdracht organiseert dit agentschap regelmatig communicatiecampagnes via talrijke activiteiten (Rencontres wallonnes de l’Internet citoyen, deelname aan beurzen enzovoort).

In het Vlaams Gewest centraliseert het **Coördinatiepunt ‘Informatiemaatschappij’** op gewestelijk niveau de informatie met betrekking tot de strijd tegen de digitale kloof. Deze coördinatie zal worden versterkt en verbeterd.

Ontwikkelen van lokale inhoud

De doeltreffendste manier om de burgers te sensibiliseren voor de informatietechnologieën bestaat erin hun belangstelling voor dit instrument te vergroten. In dit opzicht is het soort inhoud dat ze op elektronische netwerken aantreffen van doorslaggevend belang.

In 2004 lanceerde het Waals Gewest het project ‘Citoyens d’Internet’. Dit project heeft tot doel initiatieven te bevorderen die blijk geven van een aanpak van democratische toe-eigening van internet door de burgers. Het project zal worden vernieuwd en uitgebreid.

In de Franse Gemeenschap, werden de Jeugdcentra gedeeltelijk uitgerust tijdens de vorige legislatuur. Deze inspanning zal worden voortgezet.

In het kader van de actie "Vrije wijken" worden projecten met betrekking tot de expressie en de opleiding van jongeren via de nieuwe technologieën gesteund en zullen zij ook gesteund blijven worden..

Openbare en vrije toegang tot informatie, cultuur, onderzoek en elk type inhoud van algemeen belang

Teneinde inhouden te ontwikkelen en de belangstelling van de burgers te wekken, worden culturele en algemene inhouden toegankelijk gemaakt, zonder dat de overige communicatiekanalen echter uit het oog worden verloren.

Op het vlak van culturele informatie zou het project **Cultuurdatabank** in de Vlaamse Gemeenschap, waarvan de pilootfase momenteel loopt, op termijn de verschillende culturele sectoren van heel Vlaanderen moeten dekken. Deze databank maakt een maximum aan informatie met betrekking tot culturele activiteiten beschikbaar voor het grote publiek. Ook via de gloednieuwe cultuursite van de Vlaamse Gemeenschap cultuurweb.be krijgt de geïnteresseerde een greep uit het ruime cultuuraanbod in Vlaanderen, met op termijn ook de mogelijkheid tot interactie. Via het aanbieden van meer en betere inhoud en nuttige toepassingen wil de Vlaamse Gemeenschap meer mensen stimuleren om de stap te zetten naar de informatiemaatschappij.

In de **Franse Gemeenschap** verzamelt de portaalsite Culture.be, op de site www.cfwb.be in oktober, de culturele informatie die bestemd is voor het grote publiek. Deze informatie wordt verzameld hetzij door een directe codering in een gemeenschappelijke interface voor de operatoren die niet beschikken over interne databanken, hetzij door te grasduinen in de bestaande databanken. Er dient een dynamisch netwerk van inhoudsleveranciers te worden gecreëerd via een gedecentraliseerde codering (lokaal, regionaal, nationaal, zelfs internationaal niveau). Er wordt echter een gecentraliseerde validering overwogen.

Ook de **openbare bibliotheken** in de Franse Gemeenschap zijn actief op dit gebied: ofwel maken ze de lezers die documenten willen opzoeken vertrouwd met internet, ofwel organiseren ze acties voor initiatie en vorming. Het Centre de la lecture publique van de Franse Gemeenschap stelt bovendien een reeks voortgezette opleidingen in dit domein voor aan het huidige bibliotheekpersoneel.

Ressources voor nieuwe projecten ter bestrijding van de digitale kloof

Als vervolg op de week van de sociale economie 2005 werd voor het thema digitale kloof een budget van 250.000 € uitgetrokken door de federale regering. Innovatieve projecten die kaderen binnen de filosofie van de sociale economie en een creatieve invulling geven aan het thema komen in aanmerking voor een éénmalige subsidie.

Met het oog op het vergroten van het draagvlak voor duurzame ontwikkeling zal de

federale regering projecten op het terrein ondersteunen. Eén van de doelgroepen beoogd de creatie van een multimedia-instrument voor jongeren. Deze projectoproep heeft onder meer als (indirecte) doelstelling het verkleinen van de digitale kloof bij jongeren.

Opleiding in de informatietechnologieën voor iedereen en met labellisering

De bestaande opleidingsnetwerken

België heeft niet op dit Actieplan gewacht om opleidingen in de informatietechnologieën te organiseren. Niet alleen jongeren maar ook werkzoekenden, vrouwen of andere categorieën van burgers kregen al de kans dergelijke opleidingen te volgen.

We moeten daarbij ook de kwalificerende opleidingen voegen, die aan werkzoekenden niet alleen de kans bieden de nodige kennis te verwerven op het vlak van de ICT, maar er misschien ook hun vak van te maken. Zo wordt een eerste handicap of een ontoereikende kennis omgezet in een reële kans voor sociale integratie.

Onderwijs en lesgever

Naast het project ‘cyber-classes’ (zie *infra*) verloopt de vorming van de leerlingen ook via de opleiding van de onderwijzers of zelfs van gespecialiseerd vormingspersoneel. In de Belgische lagere scholen zijn er te weinig gekwalificeerde onderwijzers. Daarom heeft het Vlaams Gewest het **project ‘Regionale expertisenetwerken’** uitgewerkt, dat tot doel heeft de vaardigheden en competenties van lesgevers op het vlak van informatietechnologieën te ontwikkelen. In 2004 heeft dit Gewest ook de diverse netwerken in verband met ICT-activiteiten in het onderwijs geïntegreerd in één uniek expertisecentrum, ‘REN Vlaanderen’. Ook de Vlaamse Gemeenschap heeft de ICT-dimensie opgenomen in haar strategische assen. Elke Vlaamse student wordt in contact gebracht met de ICT teneinde de basisvaardigheden op dit gebied te verwerven.

In de Franse Gemeenschap organiseert het **Centre Audiovisuel Liège** (Centre de ressources officielles en éducation aux médias) sinds september 2004 een opleiding tot ‘animateur médias’, met subsidies van het Europees Sociaal Fonds. Dit soort opleiding voor vormingspersoneel zal in de toekomst een heel belangrijk instrument zijn.

In de Duitstalige Gemeenschap, die overigens ook heeft deelgenomen aan de actie “cyber-klassen” van het Waals Gewest tussen 1999 en 2001 (zie *infra*), werd de “learnbox” ingevoerd, een opleidingserver die dit belangrijk werk in de scholen coördineert en promoot. Via een referentiepersoon krijgen de pedagogen van de scholen ondersteuning op het vlak van informaticatechnologieën en on-line conceptuele ondersteuning! Reeds in een decreet van 31/08/1998 moedigt de Duitstalige Gemeenschap de basisscholen en de secundaire scholen aan om de nieuwe informaticatechnologieën te gebruiken en te onderwijzen op een manier die is aangepast aan de leeftijd van de studenten.

Werkzoekenden

In het Waals Gewest heeft het ‘**Plan mobilisateur TIC**’ (PMTIC), dat in de jaren 2002, 2003 en 2004 nog een pilootproject was, tot doel de werkzoekenden die niet of nauwelijks vertrouwd zijn met de informatietechnologieën en op dat vlak een opleiding wensen te volgen te sensibiliseren voor en op te leiden in deze technologieën. Inmiddels

heeft de Waalse regering een decreet uitgevaardigd dat als basis moet dienen voor het PMTIC, waarvan de duur en de continuïteit op deze manier worden verzekerd.

In het Vlaams Gewest omvat het ‘**VDAB-actieplan voor de ontwikkeling van ICT-vaardigheden**’ opleidingsacties zoals een initiatieprogramma “aangename kennismaking met de computer” en een vormingsplan voor de instructeurs. Diverse programma’s hebben betrekking op de zogenaamde ‘professionele’ en ‘functionele’ ICT-vaardigheden, bruikbaar en nuttig in beroepscontext. De programma’s hebben onder meer als doelstelling op termijn de ict-vaardigheden die dikwijls voor instroom in bepaalde functies worden gevraagd, te certificeren. De basisopleiding in ict-vaardigheid is volledig sluitend opgenomen in het minimumaanbod van opleidingen voor werkzoekenden. Aangepast e-leermateriaal wordt verder ontwikkeld en ingepast in de opleidingsprogramma’s. Aldus wordt de leeractiviteit voor de cursist meer geflexibiliseerd (onafhankelijk van plaats en tijd) en is gepaste e-coaching voorzien.

In het Waaals Gewest, net als in de Duitstalige Gemeenschap (Arbeitsamt), in het kader van het aanbod aan kwalificerende beroepsopleidingen die in de vormingscentra van de FOREM worden georganiseerd, hebben twee richtingen betrekking op ICT-opleidingen: de tertiaire beroepsopleiding en de opleidingen van het secundaire type.

De FOREM organiseert voor alle stagiairs van de secundaire sector ook een opleiding die tot doel heeft de werkzoekenden vertrouwd te maken met het gebruik van de ICT (Minitic). Deze basismodules zijn vandaag opgenomen in het globale vormingsprogramma, met inbegrip van de opleidingen die in samenwerking met bepaalde partners worden georganiseerd. Al wie zich inschrijft voor een kwalificerende opleiding van de FOREM, heeft recht op 20 uur initiatie in informatica.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkt de BGDA samen met 130 partners, waaronder de ‘missions locales’, de OCMW’s, de vormingsorganen en -verenigingen. Ze organiseren meer bepaald opleidingen, bijscholingen en acties van begeleiding en actief zoeken naar werk. Er bestaat ook een ‘Réseau bruxellois des Plates-formes locales pour l’emploi’ (REP), dat de leden met elkaar verbindt door middel van een informaticasysteem. Het netwerk stelt on line cv’s op voor werkzoekenden. Een cv opstellen met een computer is voor werkzoekenden immers vaak het eerste obstakel van de digitale kloof.

Laaggeschoolden

In het Vlaams Gewest is Basiseducatie een onderwijsvorm die tot doel heeft de vereiste kennis en vaardigheden door te geven die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling van laaggeschoolde volwassenen. Tot deze kennis en vaardigheden behoren bij voorrang de ICT-vaardigheden.

De door de Vlaamse overheid gesubsidieerde socioculturele sector organiseert talrijke opleidingen die direct verband houden met internet en de nieuwe technologieën, via diverse instellingen en organisaties. Met de hulp van het Europese actieprogramma Grundtvig nemen vele niet-officiële Vlaamse organisaties voor volwassenenonderwijs

deel aan de strijd tegen de digitale kloof via een aangepast aanbod van ICT-opleidingen.

In het Waals Gewest waakt de regering erover, teneinde bij te dragen tot het verhogen van het kwalificatieniveau van de werkzoekenden, voorrang te verlenen aan personen die het attest van hoger middelbaar onderwijs (CESS) niet hebben behaald. Het Gewest sluit ook partnerschappen voor zogeheten ‘pre-kwalificerende’ opleidingen en sociaal-economische reïntegratie.

Onder de instellingen voor sociaal-economische reïntegratie (OISP) en de bedrijven voor vorming via het werk (EFT) die het Waals Gewest erkent en subsidieert, zijn er een dertigtal die pre-kwalificerende informaticaopleidingen aanbieden.

Er bestaan vergelijkbare projecten in de Duitstalige Gemeenschap. De OISP's of EFT's worden er “socio-professionele inschakelingsprojecten” genoemd. Via het Arbeitsamt worden de ongeschoolde jongeren doorverwezen naar deze verschillende integratieprojecten. Indien nodig wordt parallel hiermee een prekwalificerende opleiding in de informaticasector voorgesteld.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest steunt onder meer de FIJ (Formation insertion jeunes), die kwalificerende opleidingen organiseert voor werkloze volwassenen zonder diploma van hoger onderwijs. Met deze opleidingen kunnen de cursisten de nodige vaardigheden verwerven om een beroep uit te oefenen in de sector van de micro-informatica. Ook Bruxelles Formation, partner van CASI-UO/COFTEN, biedt dit soort opleidingen aan (theorielessen en stages in bedrijven) voor werkloze jongeren die weinig ervaring hebben met ICT. Parallel werd TECHNOFOR ontwikkeld, een handelscentrale die de cursisten in de commerciële realiteit plaatst en in contact brengt met klanten (reparaties, advies...). De federatie ‘Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Etrangers’ (CIRE), die 18 verenigingen groepeerd en coördineert die instaan voor het onthaal, de vestiging en de integratie van asielaanvragers, vluchtelingen en vreemdelingen, organiseert op het vlak van ICT functionele initiaties in informatica en een opleiding in netwerken en internet.

Alle publieken

Als resultaat van partnerschappen tussen de publieke en de private sector werden in het Waals Gewest **4 competentiecentra** opgericht met een label in de informatietechnologieën. Deze centra ontwikkelen een breed gamma van opleidings- en sensibiliseringsmodules in de informatietechnologieën. De begunstigden van deze modules zijn werkzoekenden, werknemers, onderwijzers, studenten (van het technisch en beroepsonderwijs, het onderwijs voor sociale promotie en het niet-universitair hoger onderwijs), evenals sommige heel specifieke doelgroepen.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest organiseert Brutec, een federatie van 6 opleidingscentra die nauw samenwerken met partners in de sector van de werkgelegenheid en vorming, zoals Bruxelles Formation, de BGDA of de VDAB, opleidingen die aangepast zijn aan de realiteit op de ICT-markt. Brutec is de ontbrekende schakel tussen de bedrijven en de opleidingscentra die zij coördineert. Daarnaast biedt het Centrum voor Informatica van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een breed gamma aan opleidingen aan. Deze opleidingen staan open voor alle personeelsleden en medewerkers van de Brusselse Openbare Instellingen en verenigingen die voor meer dan 50% worden

gesubsideerd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de Franse Gemeenschap toonden sommige verenigingen voor permanente vorming en jeugdcentra zoals **ACG-Médialogue**, **CTV Horizon Médias of Inform'action** zich eveneens actief in het domein van de strijd tegen de digitale kloof door toegangsplaatsen op te richten en door opleidingen voor te stellen.

Bovendien organiseert de Mediatheek van de Franse Gemeenschap opleidingscycli in de informatietechnologieën bestemd voor het grote publiek.

Het onderwijs voor Sociale Promotie (de "*avondcursussen*") stelt ten slotte een breed gamma aan opleidingen voor die worden georganiseerd volgens een uurrooster dat over het algemeen kan worden gecombineerd met een beroepsactiviteit. Het gaat ook om opleidingen rond de beroepen die gericht zijn op ICT of die ICT gebruiken.

In de Duitse Gemeenschap verstrekt een gespecialiseerde dienst, de WIB, elk jaar heel volledige informatie over alle partners die opleidingen of 'voortgezette opleidingen' organiseren op alle gebieden, onder meer op het gebied van de informaticamedia (zijn onder meer vertegenwoordigd: het 'Arbeitsamt' - FOREM, de beroepsscholen, privé-initiatieven, vzw's, avondlessen...). Deze informatie omvat ook praktische gegevens zoals de prijs voor de opleidingen, de doelgroep...

Verschillende kleine organisaties richten zich ieder voor zich tot een specifiek publiek. "Die christliche Frauenliga" en "Landfrauenverband" zijn organisaties die zich onder meer met hun initiatiecursussen in de informatica specifiek richten tot werkloze vrouwen, de "RDJ" (Duitstalige Jeugdraad) stelt aan iedere jongere voor om gratis een e-mailadres in te voeren in zijn bureaus, het merendeel van de jeugdhuizen biedt tijdens bepaalde uren gratis toegang tot Internet, zelfs het "streetwork" biedt aan straatjongeren Internettoegang en de mogelijkheid om hun eigen website te creëren, "le chène" en de "Volkshochschule" organiseren cursussen die gericht zijn tot bejaarden. Voor personen met een handicap bestaan er zeer weinig opleidingen in dit verband.

Zelfscholing

Hoewel scholen en vormingsnetwerken voor volwassenen bewonderenswaardig werk verrichten, kunnen we niet anders dan vaststellen dat zij niet de volledige Belgische bevolking bereiken. Bijgevolg is zelfscholing de ideale aanvulling om het publiek dat een opleiding volgt uit te breiden tot alle burgers. De innoverende functionaliteiten van de informatietechnologieën maken het mogelijk heel relevante pedagogische platforms op afstand te ontwikkelen.

Uitgaande van deze vaststelling heeft het Agence Wallonne des Télécommunications samen met de Université du Troisième Age van Namen een **pedagogische cd-rom** gemaakt om **bejaarden vertrouwd te maken met informatica** in de vorm van een spel voor grootouders en hun kleinkinderen. Dit initiatie-instrument voor verschillende generaties kent veel succes bij een publiek dat veel groter is dan de originele doelgroep. De meest diverse groepen bestellen de cd-rom.

Toegang tot de informatietechnologieën

De burgers die bewust zijn gemaakt van het belang van de informatietechnologieën en een opleiding hebben genoten in het gebruik ervan, moeten nu nog toegang kunnen krijgen tot deze technologieën. Dat kan gebeuren bij hen thuis, op hun werk of in een openbare ruimte. Een deel van de bevolking beschikt over voldoende financiële middelen om thuis de nodige uitrustingen te installeren. Het gebruik is gemakkelijker en bijgevolg intensiever. Terwijl de overheid de daling van de kosten voor uitrustingen en individuele verbindingen bevordert, moet ze blijf geven van bijzondere aandacht voor al wie om financiële redenen thuis geen internettoegang heeft. Deze mensen moeten terecht kunnen in een voldoende aantal digitale openbare plaatsen waar ze toegang krijgen tot de elektronische netwerken. Overigens zijn deze digitale open ruimtes niet alleen bestemd voor wie over onvoldoende middelen beschikt om het nodige computermaterieel te kopen, maar ook voor al wie niet de behoefte voelt aan een individuele uitrusting of de gemeenschappelijke en gezellige aard van de digitale open ruimtes op prijs stelt.

Fiscale maatregelen

Met het oog op het stimuleren van nieuwe technologieën en het vormen van netwerken werd door de federale regering een belastingsvrijstelling ingevoerd¹ voor werknemers die via hun werkgever de mogelijkheid krijgen om *in het kader van een pc-privéplan* de aankoop te verrichten van een geheel van pc, randapparatuur en printer, internetaansluiting en internetabonnement, en software.

Mogelijkheden voor het hergebruik van computers

De overheidsadministraties beschikken over een uitgebreid informaticapark. De computers worden zo vaak aangepast als de ontwikkeling van de technologie dat vereist.. Deze al gebruikte maar nog perfect inzetbare pc's kunnen hergebruikt worden door burgers of verenigingen(het project van digitale openbare ruimte 'Easy-e-space' van de federale regering werkt uitsluitend met gereconditioneerde pc's).

De federale regering verleent steun aan de “**Entreprise de Formation par le Travail (EFT) Droit et Devoir**” die zich toelegt op het recupereren en valoriseren van verouderd informaticamateriaal. De gerecupereerde computers worden aan een voordelige prijs verkocht en er is een dienstverlening na verkoop.

Via het **CIBG** heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest al de recyclage van oud informaticamaterieel georganiseerd. Het materieel werd ter beschikking gesteld van sommige Brusselse vzw's.

¹ Programmawet van 24 december 2002; Koninklijk Besluit van 25 maart 2003 tot wijziging van het KB/WIB 92 en tot vaststelling van de datum van inwerkingtreding van artikel 396 van de programmawet van 24 december 2002 (fiscaal) en Koninklijk Besluit van 27 april 2004 (sociale zekerheid).
Meer info: www.minfin.fgov.be/portail1/nl/cadrenl.htm

In 2004 heeft de Directie Informatica van het ministerie van het Waals Gewest ook een eerste experiment uitgevoerd om computers afkomstig uit de administratie opnieuw operationeel te maken.

In de Duitstalige Gemeenschap tracht men ook de computers van de administratie te hergebruiken, meer bepaald door ze tegen een redelijke prijs uit te delen aan organisaties of vzw's die zich bekommeren om een veeleer gemarginaliseerd publiek, d.w.z. plaatsingsinstellingen voor jongeren of volwassenen.

Een openbaar netwerk van toegang tot de ICT

De digitale openbare ruimtes worden heel belangrijk in het kader van de strijd tegen de digitale kloof. De overheid moet een dynamische rol spelen om aan de burgers een netwerk van digitale openbare ruimtes te verzekeren die het volledige grondgebied beslaan.

De federale Regering zal **het I-lineproject** blijven steunen, in samenwerking met de gefedereerde entiteiten. Het I-lineproject bestaat erin een internetverbinding ter beschikking te stellen van de scholen van basisonderwijs, hetsecundair en hoger onderwijs, de openbare bibliotheken en de ziekenhuizen, en dit tegen een redelijke prijs.

In 2004 stemde de Waalse regering in met het ontwikkelen van een **programma voor het creëren van digitale openbare ruimtes** (EPN) in de Waalse gemeenten. Het programma heeft tot doel aan alle burgers de kans te bieden toegang te hebben tot de elektronische netwerken. Deze actie past in een beleid dat ernaar streeft de digitale kloof op lokaal niveau te verkleinen door in Wallonië plaatsen te creëren waar iedereen toegang kan hebben tot de instrumenten van de informatiemaatschappij. Deze digitale openbare ruimtes zullen de burgers meer bepaald toelaten gebruik te maken van de diensten die de lokale overheden en het Waas Gewest elektronisch aanbieden. Op gemeentelijk vlak kregen tien Waalse gemeenten in 2001 al gewestelijke subsidies om hun digitale openbare ruimte te creëren. Ook in 2002 werden dergelijke subsidies toegekend.

Op het niveau van de federale regering richt het project 'Easy-e-space' zich in het bijzonder tot het publiek van de OCMW's, dat gratis toegang krijgt tot internet. Het infokioskproject stelt op zijn beurt in elk informatiecentrum van de Defensiehuizen computers ter beschikking om de kandidaten en de bezoekers de mogelijkheid te bieden het Net te raadplegen.

De toegankelijkheid van het netwerk van digitale openbare ruimtes steunt op mobiele oplossingen. In het Waals Gewest rijden in de provincies Namen en Luxemburg nu al twee 'werkgelegenhedenbussen' van de FOREM, die uitgerust zijn met pc's met internetverbinding; ze hebben tot doel een versterkte nabijheidsdienst te verzekeren. Tijdens de komende maanden zal deze dienst verder uitgebreid worden. Voorts telt het **PMTIC 6 mobiele operatoren** die Wallonië doorkruisen om alle burgers, ook zij die in landelijke gebieden wonen, bewust te maken van het belang van de nieuwe technologieën en een opleiding te volgen.

In de Fransse Gemeenschap worden de **bibliotheken** verder uitgerust met materieel dat toegankelijk is voor de gebruikers. Er zijn vandaag 497 posten voor alle bibliotheken van het netwerk.

In het Vlaams Gewest beschikken alle openbare bibliotheken over één of meer pc's met een internetverbinding ter beschikking van de gebruikers. Ook het raadplegen van internet is gratis. Bovendien moet elke bibliotheek krachtens een decreet beschikken over een on-linecatalogus. Wat het domein "Werk" betreft, zijn er in elke Werkwinkel zelfbedieningspc's beschikbaar ten behoeve van de werkzoekenden als ondersteuning bij hun zoektocht naar werk, gepaste opleiding, arbeidsmarktgerichte informatie.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werd een netwerk van 'i+'-zuilen opgesteld in de hele hoofdstad. Er zijn vandaag 20 zuilen die niet alleen internettoegang bieden, maar waarmee men ook werkaanbiedingen kan afdrucken, **gemakkelijker** toegang kan hebben tot e-government en tot dagelijkse informatie. Bovendien biedt elke zuil een draadloze verbinding voor de burgers die beschikken over een draagbare pc die van de passende technologie is voorzien.

Type software (vrij en niet-vrij)

De softwaresector biedt vandaag verschillende types producten aan die elk hun eigen voordelen bieden. Naast de niet-vrije software vormt vrije software een volwaardig alternatief voor talrijke vormen van gebruik. Deze vrije software wordt echter onvoldoende gebruikt, omdat het grote publiek er nauwelijks vertrouwd mee is. Diverse Belgische regeringen bevorderen het gebruik ervan in hun eigen administraties en bij de burgers..

Onlangs lanceerde de federale regering in het Openbaar Ambt het project-**Pingo**, dat tot doel heeft het gebruik van vrije software te testen in een werkomgeving van hoog niveau. Op grotere schaal zullen alle griffies van de hoven en rechtbanken, in het kader van het project-Phenix, binnenkort moeten migreren naar vrije software. Het project **Easy-e-space** van de federale regering gebruikt uitsluitend vrije software om de digitale openbare ruimtes in de OCMW's uit te rusten tegen een lage prijs.

In het kader van de sociale economie heeft de federale regering het project **E-Coop** opgestart. Het project heeft als voornaamste doelstelling de digitale kloof te helpen overbruggen door toegang tot nieuwe technologieën voor kleine en sociale economie-ondernemingen te vergemakkelijken, hun zichtbaarheid te vergroten en hun geloofwaardigheid en concurrentievermogen op de markt te versterken. Om tegemoet te komen aan de behoeften van deze ondernemingen wordt een breed aanbod aangepaste producten en diensten ter beschikking gesteld. Hiervoor kiest E-Coop uitdrukkelijk voor vrije software. De ondernemingen worden begeleid bij de implementatie van hun ICT-project totdat zij autonoom de technologie kunnen beheren. De meest courante oplossingen zullen worden gebundeld in een gebruiksvriendelijk basispakket om de slaagkansen van beginnende ondernemingen te ondersteunen.

Van haar kant heeft de Vlaamse regering het gebruik van vrije software ingevoerd in het

lager en middelbaar onderwijs, meer bepaald via het project **Klascement**. Scholen kunnen zich uitrusten met vrije software. De Gemeenschap steunt dit type software teneinde alle scholen de vrije keuze te laten.

Formules voor toegang tot de informatietechnologieën: daling van de prijzen voor uitrustingen en verbindingen

Op het vlak van de prijzen voor hogesnelheidsverbindingen heeft de federale regering de leveranciers van internettoegang opgeroepen breedbandverbindingen tegen democratische prijzen aan te bieden door middel van ‘lichte’ abonnementsformules: ‘ADSL Light’.

Het Vlaams Gewest bevordert en steunt de ontwikkeling van digitale televisie, die een nieuw middel van toegang tot de informatiemaatschappij zou moeten creëren zonder dat de burgers een nieuw technologisch instrument moeten kopen.

Uitrusten van de kanalen voor opleiding en onderwijs in informatica

Het lijkt vanzelfsprekend dat de instellingen die opleidingen organiseren volledig worden uitgerust. Niettemin blijft dit een imperatieve doelstelling. Immers, ter begeleiding van een ICT-opleiding is de uitrusting een voorafgaande vereiste en zijn er passende investeringen noodzakelijk. Elke deelstaat heeft bijgedragen om in de nodige uitrustingen te voorzien.

Sinds 1997 heeft het Waals Gewest, via zijn programma ‘**cyber-écoles**’ een aangepaste en performante informatica-uitrusting geleverd aan 427 middelbare scholen, 95 instellingen voor sociale promotie en 1.773 lagere scholen (verspreid over 2.733 verschillende vestigingen). In totaal werden 18.940 pc’s geïnstalleerd. Het project ‘**cyber-classes**’ is de voortzetting van voornoemd project en heeft tot doel het oude materieel geleidelijk te vervangen en het aantal pc’s die ter beschikking van de scholen worden gesteld te verhogen. Zo komt het Waals Gewest (met inbegrip van de Duitstalige Gemeenschap) in de buurt van de referentienorm van één pc voor 15 leerlingen.

De norm van **1 pc voor 10 leerlingen** wordt in de Vlaamse Gemeenschap al ruimschoots gehaald. In het gewone Basisonderwijs is er gemiddeld één PC per 10 leerlingen beschikbaar. In het buitengewoon basisonderwijs en het gewone en buitengewone secundair onderwijs is dat zelfs 1 PC per 5 leerlingen. Alle niveaus gaan er op vooruit tegenover voorgaande jaren.

Parallel heeft het samenwerkingsakkoord tussen de Franse Gemeenschap, de Duitse Gemeenschap en het Waals Gewest sinds 1997-1998 tot doel aan de basisscholen, de middelbare scholen en de instellingen voor sociale promotie in het Waals Gewest de nodige middelen te bezorgen om de leerlingen en cursisten op te leiden in de technologieën voor informatieverwerking en telecommunicatie.

In het bijzonder bestaat er een Stand van Zaken van het Strategisch Plan inzake integratie van de ICT in de onderwijsinstellingen van de Franse Gemeenschap.

Het strategisch plan werd in juli 2002 goedgekeurd en streeft ernaar vier grote

doelstellingen te verwezenlijken: het beheer van de instelling bevorderen, de instellingen uitrusten met materieel en de goede werking daarvan verzekeren, de ICT integreren in de pedagogische praktijk en, tot slot, aan elke leerling de kans bieden vertrouwd te raken met de ICT.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kent het Multimedia-plan voor de scholen, dat sinds 1999 jaarlijks investeert in het multimedia-park van alle scholen op het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Naast de uitrusting van het multimedia-lokaal met servers en computers voorziet het Centrum voor Informatica van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (CIBG) een pool van zes informatici die deze computerparken beheren. Op deze manier werd elke basisschool reeds voorzien van een computerpark van vier werkstations, een server en een printer. De secundaire scholen daarentegen beschikken over 18 werkstations, twee servers en drie printers.

Toegang en gebruiksvriendelijkheid van de websites van de openbare instellingen

De federale regering onderzoekt momenteel de tevredenheid, de noden en de wensen van de burgers inzake elektronische dienstverlening van de overheid. De bevraging gebeurt zowel bij burgers die reeds on line zijn als bij burgers die tot op vandaag geen gebruik maken van het Internet.

In de Franse Gemeenschap heeft het plan 'eGouvernement' of 'on-lineoverheid' met name tot doel de toegang, zowel voor raadpleging als interactie, tot de diensten van de CFWB voor de burgers en gebruikers te vergemakkelijken, conform de levenslijnen van de 'burger', het middenveld, de instellingen en de bedrijven.

Ook in het Waals Gewest en het Vlaams Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft men geen ultramoderne pc nodig om toegang te hebben tot de websites van e-government.

De Duitse Gemeenschap van haar kant heeft aan externe specialisten de opdracht gegeven te testen en te controleren of haar website geen hindernissen of obstakels bevat voor de burgers die toegang willen hebben tot deze website.

Doelgroepen

Personen met een handicap

Voor personen met een handicap, het opleiden van deze personen in en hen toegang bieden tot elektronische netwerken zijn van primordiaal belang om onder meer het isolement te verminderen. De verspreiding en het gebruik van de informatietechnologieën dragen, wanneer ze toegankelijk zijn, bij tot de concrete inclusie in de samenleving van personen met een handicap. Het gebruik van elektronische post is een uitstekend voorbeeld voor personen met beperkte mobiliteit. De toegang tot databanken, de mogelijkheid om thuis te werken, het uitwisselen van informatie... opent bredere perspectieven voor personen wier handicap belet dat ze volop deelnemen aan het leven van de gemeenschap. Het betreft zowel personen met beperkte mobiliteit, - personen met een visuele of auditieve handicap als personen met een ernstige ziekte en langdurig zieken.

Ondanks de inspanningen die tot op heden werden geleverd op het vlak van toegankelijkheid (aanpassen van het materieel, bepaalde software, bepaalde websites die versies voorstellen in functie van verschillende handicaps...), blijft er nog heel wat te doen. Zo moeten personen die niet de gewoonte hebben via geschreven taal te communiceren, de kans krijgen toegang te hebben tot de informatietechnologieën. Bijgevolg moeten we deze technologieën tegelijk aantrekkelijk en toegankelijk maken, de belangstelling van de betrokkenen voor deze nieuwe communicatievormen wekken en aan personen die weinig vertrouwd zijn met geschreven taal de kans bieden met succes met deze technologieën te interageren.

In december 2003 ontving de federale administratie het label BlindSurfer voor de federale portaalsite www.belgium.be. Dit kwaliteitslabel wordt toegekend door ONA (Oeuvre Nationale des Aveugles a.s.b.l.) en door zijn Vlaamse tegenhanger, Blindenzorg Licht en Liefde vzw. Het label verzekert dat een website maximaal toegankelijk is voor personen met een visuele handicap..

Opdat iedereen toegang zou hebben tot alle overheidsinformatie op internet, zullen alle bevoegde personen bij de administraties moeten gesensibiliseerd en aangemoedigd worden om hun websites aan te passen.

Dit label moet worden gebruikt door de andere grote verenigingen van personen met een handicap. Er moet ook worden gesensibiliseerd, want als de persoon met een handicap de doorgevoerde aanpassingen kan gebruiken, dan moet deze persoon ook kunnen uitwisselen en mensen vinden die in staat zijn ze te gebruiken.

Derde leeftijd

Niet alle burgers zijn gelijk voor de technologische vernieuwingen die bepaalde gedragingen dagelijks wijzigen. Dit geldt ook voor de ouderen in onze samenleving.

Het probleem van het beoefenen van burgerschap stelt zich het scherpst voor deze doelgroep. De digitale kloof beperkt zich hier niet tot de informatietechnologieën, maar breidt zich uit tot alle vormen van technologische innovaties. Concrete voorbeelden zoals interactieve zuilen in banken, telefonie... herinneren ons regelmatig aan de moeilijkheden waarmee bejaarden te maken kunnen krijgen.

Zoals dit ook geldt voor de vrouwen, moeten we bejaarde gebruikers niet altijd als een homogene groep zien. Talrijke factoren beïnvloeden immers hun gedrag ten opzichte van de ICT, ongeacht hun leeftijd: niveau van inkomsten en van opleiding, beroep vóór ze met pensioen gingen, woonplaats... Het leven na het pensioen is immers de voortzetting van het actieve leven: hoog opgeleide personen met een hoog inkomen, die hebben gewerkt in innovatiegerichte sectoren, hebben gemakkelijker toegang tot de informatietechnologieën.

In het Vlaams Gewest werkt het ontwerp van platform voor senioren al aan een inventaris van de actie- en vormingsprogramma's rond de problematiek senioren-informatica.

Vrouwen

Uit de statistieken blijkt duidelijk dat de vrouwelijke bevolking kwetsbaar is voor de expansie van de informatie- en communicatietechnologieën. Daarvoor bestaan diverse redenen die niet beperkt zijn tot de mogelijkheden van toegang tot of opleiding in de ICT. Het gaat om een breder samenlevingsprobleem. Dit Plan heeft niet de ambitie een volledig antwoord te geven op een vraag die het overstijgt. Het zal er niettemin toe bijdragen de discriminaties tussen mannen en vrouwen te verminderen die kunnen opduiken wanneer ze worden geconfronteerd met de ontwikkelingen van de technologieën in onze samenleving.

Het gaat hier dus meer om een werk van sensibilisering. Daarom wordt het aspect 'toegang' of 'vorming' onafhankelijk van de as 'geslacht' behandeld. Immers, of het nu gaat om een gebrekkige belangstelling, om een slechte kennis van het nut van de ICT of

om de ondervertegenwoordiging van vrouwen in de ICT-sector, elk probleem moet worden behandeld door middel van een bewustmakingsbeleid dat op specifieke doelgroepen wordt afgestemd, in dit geval op de vrouwen.

Het project ADA wordt actief gesteund door de federale regering en bestaat al bijna vijf jaar. Het wordt gecoördineerd door Interface3 en is een partnerschap tussen vier organisaties die actief werken aan de informaticaopleiding van vrouwen. Er bestaat ook een belangrijke vorm van samenwerking met de banken, scholen enzovoort. Het project ADA behelst het creëren van een netwerk van uitwisseling, reflectie en actie rond het thema 'Vrouwen en de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën'. Het netwerk ADA omvat diverse acties en vormt een platform dat steunt op vier belangrijke pijlers: sensibilisering, informatie, onderzoek en ontwikkeling en, tot slot, vorming.

In het kader van het impulsfonds verleent de federale regering steun aan **Buurtwerk Posthof**. De buurtdienst ICT biedt een lokale zeer toegankelijke en innovatieve dienstverlening op vlak van ICT en gebruikt specifieke didactische methodieken die het mogelijk maken de digitale kloof bij kwetsbare groepen te dichten met bijzondere aandacht voor laaggeschoolde vrouwen.

Kansarmen

In het kader van dit actieplan tegen de digitale kloof zijn kansarmen zijn doelgroep waaraan voorrang wordt gegeven. Bij de acties die voor deze groep worden genomen mag men echter niet uit het oog verliezen dat de digitale kloof vaak veeleer een gevolg is van de sociale kloof dan een van de oorzaken van deze laatste.

Het is waar dat burgers die worden geconfronteerd met ernstige problemen van maatschappelijke integratie niet erg beschikbaar zijn om een technologie in de armen te sluiten die zeker minder van levensbelang is dan andere technologieën. Anderzijds is het probleem van het analfabetisme en zelfs van ongeletterdheid een absolute filter ten opzichte van de informatietechnologieën. Het oplossen van kansarmoede vereist steeds een integrale aanpak; het overbruggen van de digitale kloof zal bijgevolg nooit lukken zonder andere aspecten mee in rekening te brengen.

Het zou bijgevolg weinig zin hebben acties voor kansarmen te ontwikkelen zonder rekening te houden met dit voorafgaand gegeven van het probleem. Op het vlak van vorming mogen we er zelfs van uitgaan dat informaticaopleidingen alleen moeten worden gezien als een instrument en een aanvulling op een alfabetiseringsprogramma, niet omgekeerd. Evenzo zal een opleiding in de informatietechnologieën alleen effect hebben indien die opleiding past in een actie van sociale reïntegratie, door rekening te houden met de soms heel beperkte behoeften van deze bijzondere doelgroep ten opzichte van deze technologieën.

Bijgevolg omschrijft dit actieplan zijn transversaal hoofddoel als volgt: de informatietechnologieën mogen geen bijkomende factor van sociale uitsluiting van kansarmen zijn. Daarom zal de overheid in het kader van dit plan bijzondere aandacht besteden aan deze doelgroepen.

III. De drie actiehefbomen van het actieplan

Dit actieplan neemt zich voor te werken rond drie relevante hefbomen: sensibilisering, vorming en toegang.

Sensibilisering

Vele burgers sluiten zichzelf uit van de informatiemaatschappij, omdat ze niet weten dat de inhoud en diensten op internet nuttig kunnen zijn voor hen of in bepaalde situaties zelfs onmisbaar voor hen zullen zijn. Informatie verstrekken over de meest algemene inhoud en diensten, vereenvoudigd voorgesteld, is dan ook een absolute noodzakelijke voorwaarde voor de inclusie van burgers die geen gebruik maken van internet via opleidingen in en het hulp bieden om toegang te hebben tot de informatietechnologieën. Deze informatie moet rekening houden met de diversiteit van de behoeften op het vlak van de informatietechnologieën. Sommige burgers voelen niet de behoefte en hebben geen zin om deze technologieën elke dag opnieuw te gebruiken. De persoonlijkheid, de manier van leven en het beroep kunnen een verklaring bieden voor deze keuze die even respectabel lijkt als die van burgers die intensieve gebruikers zijn. Dit actieplan zal rekening houden met deze diversiteit van behoeften door aan elke burger de kans te bieden de vaardigheden te verwerven die nodig zijn met het oog op hun digitale inclusie. Het is belangrijk dat niemand wordt uitgesloten van het leven als burger, maar het is niet noodzakelijk dat ze allemaal intensieve gebruikers van de informatietechnologieën worden.

Sommige risico's en sommige angsten kunnen eveneens verklaren waarom de informatietechnologieën niet worden gebruikt. Deze aspecten mogen niet over het hoofd worden gezien, of het nu gaat om de beveiliging van de gegevens of om de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Er moet rekening worden gehouden met deze problemen in de goedgekeurde initiatieven.

Opleiding

Het gebruik van de informatietechnologieën vereist een bepaald aantal basisvaardigheden. Deze vaardigheden berusten op de bekwaamheid om te gaan met geschreven taal en op een zekere technologische bedrevenheid. Dit actieplan zal bijzondere aandacht besteden aan de burgers die het moeilijk hebben met deze twee vaardigheden die onmisbaar zijn voor digitale inclusie. Naast deze vaardigheden is het ook nodig een echte vorming in de nieuwe media in de hand te werken, gepaard met opleidingen in een goed gebruik van de informatie- en communicatietechnologie.

Toegang

Toegang bieden tot de informatietechnologieën vertegenwoordigt een belangrijke uitdaging in de strijd tegen de digitale kloof. Terwijl de Belgische gezinnen steeds meer informaticamaterieel kopen en deze tendens moet worden aangemoedigd, moet het

creëren van een voldoende aantal ‘digitale openbare ruimtes’ een centrale doelstelling van dit actieplan zijn. De openbare toegang tot elektronische netwerken biedt immers belangrijke voordelen: enerzijds vormt dit een oplossing voor de hoge prijs van informaticamaterieel, anderzijds bevordert deze collectieve toegang het leren in groep van de gebruikers die samenkomen op openbare plaatsen. Tot slot worden deze digitale openbare ruimtes opgenomen in een project van samenleving.

IV. Doelstellingen en acties van het actieplan: de digitale kloof met één derde verkleinen in de komende vijf jaar

Wil een actieplan een optimale impact hebben, dan moeten ambitieuze, concrete en precieze doelstellingen worden geformuleerd. Toch leent het probleem van de digitale kloof zich moeilijk tot het bepalen van dergelijke doelstellingen, aangezien de evolutie van dit fenomeen evenzeer afhankelijk is van de individuele motivatie van de burgers als van het voluntarisme van de overheid. Niettemin oordeelden de regeringen die aan dit plan deelnemen dat de strijd tegen de digitale kloof alleen maar baat kon hebben bij een ambitieus doel, ook al betekent dit dat ze het gevaar lopen ontgoocheld te worden.

De centrale doelstelling van dit actieplan bestaat er dus in de digitale kloof tijdens de komende vijf jaar met één derde te verkleinen. Het komt erop aan te ramen hoeveel burgers vandaag niet bekwaam zijn om de informatietechnologieën te gebruiken en dit aantal met één derde te verminderen. Deze doelstelling mag dan al vrij onbescheiden lijken, hij toont vooral aan hoe vastberaden de overheden zijn in hun streven om een informatiemaatschappij te creëren die open is voor alle burgers.

Het doel is bijzonder ambitieus, aangezien het in grote mate afhankelijk is van de individuele motivatie van de burgers. In dit opzicht heeft een sensibiliseringscampagne absoluut zin. De acties voor vorming en toegang zullen deze sensibiliseringsinspanning aanvullen om in de mate van het mogelijke de obstakels weg te werken die beletten dat burgers de informatietechnologieën gebruiken. In werkelijkheid dekt dit doel alle andere doelstellingen die in het kader van dit actieplan werden bepaald. Alle vermelde acties zullen bijdragen tot het verwezenlijken van onze ambitie om de digitale kloof in vijf jaar met één derde te verkleinen. Om dit resultaat te bereiken zal het noodzakelijk zijn het geleverde werk regelmatig te beoordelen door de digitale kloof op vastgestelde tijdstippen te meten.

Om de gemaakte vorderingen te meten lijkt het noodzakelijk het fenomeen dat men onder handen neemt te meten. De federale Regering en de gefedereerde entiteiten zullen een precieze barometer ontwerpen en tot stand brengen die precieze informatie zal opleveren over de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de digitale kloof, meer bepaald over ieder geïdentificeerd doelpubliek. Deze barometer zal elk jaar worden geactualiseerd teneinde de overheden toe te laten hun beleid bij te stellen en te heroriënteren om de digitale kloof in vier jaar met één derde te verkleinen.

1. Doelstellingen en acties op het vlak van sensibilisering

1. Het bevolkingspercentage verminderen dat het praktisch nut van de informatietechnologieën niet kent, dat denkt dat deze technologieën moeilijk te gebruiken zijn en dat geen vertrouwen heeft in het ICT-instrument.

Het komt erop aan het grote publiek te bereiken en het besef bij te brengen dat de informatietechnologieën een onmisbaar instrument worden in het leven als burger in de hedendaagse samenleving. Burgers zullen slechts bereid zijn een opleiding te volgen indien ze op voorhand bewust worden gemaakt van het nut daarvan. Dit doel kan alleen worden bereikt indien de burgers inzien dat deze technologieën een praktisch en onmiddellijk nut hebben voor hun dagelijks leven. Er moet dus een inspanning worden geleverd ter begeleiding van de informatiecampagnes voor valorisatie van het praktisch nut van de elektronische netwerken.

De volgende acties zijn de pijlers van een globale sensibiliserings- en informatiecampagne over de informatie- en communicatie technologieën die gericht is op het grote publiek. Een werkgroep waarin alle regeringen, zowel de federale als de deelstaatregeringen zijn vertegenwoordigd, zal worden opgericht om de praktische en budgettaire haalbaarheid van elke actie te evalueren.

Actie 1. Campagnes in de traditionele media

De federale regering en de deelstaten zullen een informatiecampagne lanceren voor het grote publiek om het actieplan zichtbaar te maken en de onderstaande twee boodschappen door te geven:

- ‘De informatietechnologieën zijn nuttig voor elke burger en in sommige situaties zullen ze onmisbaar worden’;
- ‘Iedereen kan de informatietechnologieën gebruiken en overigens houden de eenvoudige gebruiken geen bijzondere moeilijkheden in.’

In het kader van deze campagne zal erop worden toegezien dat de burgers niet denken dat zij allemaal een eigen computer moeten kopen en dat een intensief dagelijks gebruik noodzakelijk is. Belangrijk is dat elke burger de informatietechnologieën kan gebruiken wanneer hij daarvoor kiest en wanneer hij dat nodig heeft.

Actie 2. Creëren en verspreiden van een informatie-dvd

Samen met de deelstaten zal de federale regering een gemengde dvd (televisie/computer) voor sensibilisering/vorming uitgeven. Deze dvd zal een informatieve reportage bevatten die op televisie kan worden bekeken met een gewone dvd-speler. Het doel bestaat erin de burger te bereiken met het communicatiemiddel dat hij het vaakst gebruikt en waarmee hij vertrouwd is. Deze informatieve reportage heeft tot doel de burger te doen inzien hoe belangrijk het is dat hij de informatietechnologieën beheerst. Vervolgens kan de burger dezelfde dvd gebruiken in een computer (in een digitale openbare ruimte, bij een vriend, een familielid, op het werk...). De dvd zal immers een tweede, interactief deel bevatten waarmee hij op eigen tempo een eenvoudige en speelse opleiding kan volgen in de basisbeginselen van de informatietechnologieën (cf. infra).

Actie 3. Papieren handleidingen voor doelgroepen

Op basis van de huidige stand van zaken, de federale regering en de deelstaten zullen samenwerken om kleine praktische handleidingen te publiceren of de publicatie uit te breiden met een inleiding in de informatietechnologieën en in de dagelijkse en concrete voordelen daarvan voor de burger. Deze handleidingen moeten speciaal uitgewerkt worden voor diverse doelgroepen en zullen een selectie van websites voorstellen die direct nuttig zijn voor de burgers van de doelgroep.

Action 4. Sensibiliseren voor de veiligheidsproblemen om het vertrouwen van de burgers in het ICT-instrument te maximaliseren

De federale Regering en de gefedereerde entiteiten zullen samenwerken rond een communicatiecampagne in verband met de veiligheidsaspecten en het vertrouwen in Internet. Deze 2 begrippen zijn nauw met elkaar verbonden en vormen een vast obstakel vooraleer op de ICT-trein te springen. Parallel hiermee zullen concrete veiligheidsmaatregelen worden genomen door de overheidsinstanties, meer bepaald wat betreft de onlinediensten.

2. Centraliseren van de informatie betreffende alle initiatieven ter bestrijding van de digitale kloof

Sinds enkele jaren voeren de overheden een beleid om de digitale kloof te bestrijden. Dit actieplan concentreert en coördineert alle bestaande overheidsstrategieën en geeft aan de overheden nieuwe doelstellingen en een nieuw elan. Dit actieplan wil echter niet zijn

doelstellingen opleggen aan het middenveld. Sinds vele jaren heeft dit middenveld immers, met heel veel energie, een groot aantal projecten gelanceerd die tot doel hebben te sensibiliseren, te vormen en toegang te geven aan vele begunstigden. Dit actieplan ter bestrijding van de digitale kloof zorgt ervoor zich het werk van het middenveld niet toe te eigenen en stelt zich tot doel dit werk te valoriseren om de nadruk te leggen op de complementariteit ervan met het beleid van de overheid.

Actie 5. Creëren van een dynamische databank van alle initiatieven betreffende de strijd tegen de digitale kloof
--

Alle initiatieven (van de overheden, het middenveld en de privé-sector) zullen worden bijeengebracht in een databank die regelmatig zal worden geactualiseerd. Deze databank zal toegankelijk zijn voor de burgers via verschillende niet-elektronische informatiekkanalen. Zo kunnen zij ontdekken waar de dichtstbij gelegen digitale openbare ruimte is, waar ze een opleiding kunnen volgen in de informatietechnologieën of hoe ze voor een bescheiden bedrag het nodige materieel kunnen aankopen...

Op Vlaams niveau verzamelt het Coördinatiepunt Informatiemaatschappij (CPI) alle relevante acties aan Vlaamse kant.

Deze databank zal ook on line toegankelijk zijn teneinde de spelers op het terrein van de digitale kloof de kans te bieden de databank zo gemakkelijk mogelijk te raadplegen, informatie in te winnen en zich door deze ervaringen te laten inspireren.

2. Doelstellingen en acties betreffende de vorming

1. Aan alle jongeren een opleiding in de informatietechnologieën aanbieden.

De school is een strategische plaats om de digitale kloof te bestrijden. Jongeren staan open voor technologische ontwikkelingen en oefenen invloed uit op hun volwassen familielieden. Door aan al deze jongeren de kans te bieden een opleiding te volgen in deze technologieën kan men op lange termijn de ambitie hebben de digitale kloof drastisch te verkleinen. Voor ongeschoolde jongeren moeten specifieke maatregelen worden genomen.

Actie 6. ‘Nultolerantie digitale kloof’ in de scholen

De Gemeenschappen zullen erop toezien dat elke jongere die de school verlaat de vereiste vaardigheden bezit om de informatietechnologieën te gebruiken. Bijgevolg moeten alle leerlingen zo vroeg mogelijk een verplichte opleiding in de nieuwe media krijgen: opleiding in de gebruiksvaardigheden en kritische opleiding in de (nieuwe) media. Tijdens

het laatste jaar moeten de vaardigheden om de informatietechnologieën te gebruiken summier worden getest.

Deze actie moet rekening houden met de jongeren in beroepsopleiding, deeltijds onderwijs, leercontracten en zij die de school verlaten zonder dat ze een diploma hebben behaald.

Actie 7. Eén computer voor 15 leerlingen op elk onderwijsniveau

De gefedereerde entiteiten zullen zich ertoe verbinden elke school uit te rusten met een informaticapark dat toelaat de norm van één computer per groep van 15 leerlingen te bereiken. Dit doel is al verwezenlijkt in sommige scholen en dit uitrustingspercentage zal tot alle scholen worden veralgemeend.

Action 8. Versterkte ICT-opleidingsnetwerken voor leerkrachten

Vandaag de dag situeert het grootste gebrek aan ICT-kennis in de scholen zich niet altijd bij de leerlingen, maar bij de leerkrachten. De opleiding van leerlingen gebeurt via de opleiding van leerkrachten en zelfs van gespecialiseerde opleiders. Een opleidingsprogramma voor deze laatste zal worden georganiseerd door de verschillende gemeenschappen om sterke netwerken te creëren binnen de Belgische schoolinstellingen.

Het Vlaams Gewest heeft reeds een project “Regionale expertisenetwerken” uitgevoerd met als doel de vaardigheden en competenties van de leerkrachten inzake informatietechnologieën te ontwikkelen.

Het Waals Gewest heeft via zijn gekruist beleid de toegang tot zijn competentiecentra opengesteld voor leerkrachten, meer bepaald in het domein van de ICT.

2. Instrumenten voor zelfscholing aanbieden aan de burgers die vertrouwd willen raken met de informatietechnologieën

In de strijd tegen de digitale kloof is de vorming van de burgers uiterst belangrijk. Wil men de ambitieuze doelstelling verwezenlijken het opleidingsniveau van de bevolking aanzienlijk te verbeteren, dan moeten de overheden hun middelen op uiterst verstandige manier inzetten om voordeel halen uit de vaardigheden van de burgers. In dit opzicht is zelfscholing, waardoor de investeringen kunnen worden beperkt, een perfecte procedure voor een groot deel van de burgers die geen nood hebben aan de hulp van een lesgever indien ze zelf over duidelijke didactische ondersteuning kunnen beschikken. Dankzij de beperkte kosten van deze zelfscholingsinstrumenten, vergeleken met de klassieke opleidingsmethoden, kan een groot deel van de bevolking er gebruik van maken.

Actie 9. Ontwikkelen van een zelfscholingsinstrument op het vlak van de informatietechnologieën

Zoals gezegd blijft het federale project om een gemengde dvd (televisie/computer) uit te geven niet beperkt tot een instrument van sensibilisering, maar wordt ook het verband gelegd met de opleiding in de informatietechnologieën. Een interactieve inhoud laat de gebruiker toe de aanwijzingen te volgen die op het scherm verschijnen zodra de dvd in de computer wordt ingebracht. Deze manier om zich basisvaardigheden eigen te maken is bijzonder geschikt om een breed publiek te bereiken dat al een zeker standaardniveau heeft bereikt.

3. Bevorderen van de structuren die opleidingen in de informatietechnologieën organiseren voor kansarmen

De didactische zelfscholingsinstrumenten zijn niet toereikend voor sommige categorieën van burgers die geen standaardopleidingen hebben genoten. Deze burgers kunnen de technologische basisvaardigheden alleen verwerven indien ze kunnen worden bijgestaan door een lesgever die zich schikt naar hun specifieke vraag tot opleiding. Dit doel kan worden bereikt door de inspanningen van de overheden en het middenveld samen te brengen.

Actie 10. Uitwisseling van ervaringen en goede praktijken inzake opleidingen

Nu is het noodzakelijk deze opleidingsnetwerken te versterken, ze te coördineren en de opgedane ervaringen uit te wisselen, zodat er met name een coherent antwoord kan worden geboden op de digitale kloof van de tweede graad, de kloof die bestaat op het vlak van het soort gebruik en de niveaus van bekwaamheid. De Vlaamse gemeenschap benadrukt de betrokkenheid van de verenigingen waar armen het woord nemen, die een bijzondere expertise hebben opgebouwd met betrekking tot opleidingen voor mensen die in armoede leven. Niet enkel de opleiding op zich is belangrijk, maar ook de omkadering, de lage drempel en andere ondersteunende maatregelen (bv. kinderopvang).

Actie 11. Veralgemeenen en intensiveren van het aanbod aan opleidingen in de informatietechnologieën voor werkzoekenden

Werkzoekenden kunnen vandaag al opleidingen ter zake volgen. De gewestregeringen zullen dit aanbod aan opleidingen valoriseren en promoten, zodat de meeste werkzoekenden die niet in staat zijn een

computer te gebruiken dit soort opleidingen daadwerkelijk kunnen volgen.

Actie 12. Creëren van een instrument van erkenning van de ICT-vaardigheden

Naar het voorbeeld van Frankrijk zal het concept van een ‘digitaal paspoort’ worden bestudeerd en ontwikkeld op regionale niveau. Dit paspoort kan diverse niveaus omvatten en moet het mogelijk maken te erkennen dat de houder de basisvaardigheden inzake de informatietechnologieën bezit. Er zou een eindterm inzake ICT-vaardigheden zou kunnen worden vastgesteld om aan te geven waaruit de minimale basisopleiding van de leerlingen of de werkzoekenden in deze transversale vaardigheid bestaat.

3. Doelstellingen en acties inzake toegankelijkheid

1. Aan elke burger een publieke toegang tot het Internet garanderen dichtbij zijn woonplaats en aan een redelijke prijs.

De inspanningen om de burgers te sensibiliseren en op te leiden, kunnen de digitale kloof niet verkleinen indien zij niet ondersteund worden door een hecht netwerk van Digitale Openbare Plaatsen van allerhande soort: de bibliotheek natuurlijk, maar ook de Werkwinkels, de gemeenten en het verenigingsleven. . België moet beschikken over voldoende Digitale Openbare Plaatsen opdat geen enkele burger uitgesloten kan worden van de elektronische dienstverlening om de enkele reden dat hij thuis geen uitrusting heeft.

Actie 13. Verhoging van het aantal Digitale Openbare Plaatsen

De federale Regering en de gefedereerde entiteiten zullen, in functie van hun bevoegdheden, de ontwikkeling van de openbare toegang tot de ICT blijven steunen (Bibliotheek, vereniging, Gemeente, school, enz).

Het Waals Gewest heeft in 2005 zijn programma voor de ontwikkeling van de digitale openbare ruimtes gelanceerd. Er zullen minstens 40 Ruimtes worden gecreëerd op het Waalse grondgebied. De doelstelling van het programma is aan alle burgers toegang te geven tot het Internet via openbare plaatsen (het aantal gecreëerde ruimten is afhankelijk van de projectoproep en van het ter beschikking gestelde budget). Deze actie kadert in een beleid dat er op gericht is de digitale kloof op lokaal vlak te verkleinen door, op het Waalse grondgebied, plaatsen te ontwikkelen waar de toegang tot de middelen van de informatiemaatschappij aan iedereen gegarandeerd wordt. Via deze Digitale Openbare Plaatsen wordt het mogelijk gebruik te maken van de diensten die op het Internet aangeboden worden door de lokale overheid en de Waalse Regio. Er zal een netwerk van de Waalse Digitale Openbare Ruimtes worden opgericht, met een regionaal resources- en ondersteuningscentrum. Deze Ruimtes zullen zich ertoe verbinden het Handvest van de Digitale Openbare Ruimtes na te leven om een labeling te krijgen (die ook open zal staan voor de openbare toegangspunten tot Internet).

De federale Regering zal haar piloot-project « Easy-e-space » uitbreiden door 20 nieuwe Digitale Openbare Plaatsen per jaar op te richten, in eerste instantie in de OCMW's. Er zal regelmatig een periodieke evaluatie van de

werking van deze Easy-a-space plaatsvinden. Aan de hand van deze evaluatie zal men kunnen nagaan of de Digitale Openbare Plaatsen niet enkel openbare toegangspunten zijn, maar integendeel ook uitgerust zijn met middelen voor animatie, opleidingen,...

De Vlaamse Overheid heeft al een ruim netwerk van Digitale Openbare Plaatsen via de openbare bibliotheken. Daarnaast investeert Vlaanderen sinds 2003 ook in een proeftuin voor mobiele communicatie i-City met 4000 testgebruikers in Hasselt en Leuven.

Actie 14. Het geheel van de Digitale Openbare Plaatsen op het belgische grondgebied in kaart brengen

Om aan elke belgische burger een openbare toegang tot de elektronische netwerken te kunnen garanderen dicht bij hem thuis, is het noodzakelijk om een gedetailleerde lijst op te maken van de bestaande Digitale Openbare Plaatsen. Op die manier kan de overheid de ontwikkeling van nieuwe Digitale Openbare Plaatsen bevorderen daar waar er nu geen zijn. En bovendien kunnen de burgers dan gemakkelijk de Digitale Openbare Plaats vinden die het dichtst bij hun woonplaats gelegen is. Deze kaart zal daarenboven details kunnen geven over het type Digitale Openbare Plaats (betalend of niet, met of zonder vormingsmedewerkers, aantal machines,...)

Actie 15. aanmoedigen van een kwalitatief aanbod van informatica-materiaal bestemd voor de oprichting van Digitale Openbare Plaatsen : het Pack DOP »

De federale Regering zal, voor de Ruimtes die onder haar bevoegdheden vallen , in samenwerking met de privé-sector, een volledig aanbod opmaken van informatica-materiaal dat nodig is voor het creëren van een Digitale Openbare Plaats. Dit kwalitatieve aanbod omvat een computer, een aansluiting met een hoog vermogen, een printer, een computermeubel met het herkenbare etiket « Digitale Openbare Plaats » , een minimale opleiding, de installatie van het systeem en technische assistentie.

2. Aanmoedigen van de uitrusting en de aansluiting van de gezinnen en aantrekkelijke toepassingen voor de burger ontwikkelen

De federale Regering zal het politieke beleid toespitsen op de publieke toegang tot de informatietechnologieën en zal de uitrusting van de gezinnen met informatica-materiaal bevorderen. Deze privatieve uitrusting zal de burgers in staat stellen om de technologieën intensiever te gebruiken, wanneer zij dit wensen en wanneer zij er behoefte aan hebben. Parallel hiermee zal de creatie van interessante toepassingen voor de burger worden ontwikkeld en gestimuleerd om deze de weg te wijzen naar de ICT.

Actie 16. De ontwikkeling van een « Internet voor iedereen pakket » stimuleren

De federale Regering zal de privé-sector er toe aanzetten om een volledig

aanbod van informatica-materiaal te ontwikkelen aan een redelijke prijs. Dit «Internet voor iedereen pakket » zal bestaan uit een computer, een aansluiting (breedband), beveiligingssoftware, gebruiksvriendelijke software, een kaartlezer en een opleiding. Het aanbod van de informatica-sector zal voorzien worden van een het logo “Internet voor iedereen” om de kwaliteit van het voorgestelde materiaal te garanderen en het vertrouwen te verhogen. Er zal een terugbetaalbaar belastingkrediet worden ingevoerd voor een bedrag dat gelijk is aan dat van de 21% van de aankoopsom verschuldigd op de aankoopprijs van het pakket in zijn geheel. De maatregel van het belastingkrediet zal worden gewaarborgd aan iedereen die wordt beoogd door de maatregel "Pakket internet voor iedereen" via de aangifte van personenbelastingen of via een systeem van prefinanciering dat het toekomstige fiscale voordeel, dat door de sector zal worden voorgesteld aan een voordelig tarief, in aanmerking zal nemen. Om de gezinnen met een zeer laag inkomen de mogelijkheid te bieden deze maatregel te genieten, zouden de openbare centra voor maatschappelijk welzijn belast kunnen worden met financiële begeleiding en steun van deze groep.

Actie 17. Aanmoedigen van het gebruik van PC voor werknemers thuis

De huidige maatregel Privé-PC bestaat uit een belastingvrijstelling die wordt toegekend aan de werknemers die, via hun werkgever, de mogelijkheid hebben om, in het kader van een "Privé-PC"-plan (dat aan een aantal voorwaarden moet voldoen) een pakket aan te kopen dat gelijkaardig is aan het "Pakket Internet voor iedereen". Deze maatregel zal worden versoepeld door de mogelijkheid te voorzien om de voorwaarden toe te passen op een bepaalde groep van werknemers, dat wil zeggen een specifieke categorie ervan op identieke en niet-discriminerende wijze, en niet meer uitsluitend op alle werknemers.

Actie 18. De ontwikkeling in de hand werken van een multikanaal-dienstenaanbod, meer bepaald via digitale televisie (IDTV)

De Vlaamse Regering heeft al heel wat middelen besteed aan de ontwikkeling van iDTV (proefprojecten e-VRT en Vlaanderen Interactief). Via de complementaire breedbandplatform die nu uitgerold worden, kunnen gezinnen die geen computer hebben toegang krijgen tot de diensten van de informatiemaatschappij. Op korte termijn worden overheidsdiensten beschikbaar gesteld via interactieve tv (VDAB, De Lijn, lokale overheidsinformatie, ...)

In dezelfde lijn ziet het Waals Gewest in het kader van zijn e-governmentprojecten toe op de diversificatie van de middelen om toegang te

krijgen tot de administratie. Technologieën zoals digitale televisie, mobiele telefoniediensten, interactieve informatiezuilen, worden bestudeerd om de toegankelijkheid van de diensten optimaal te versterken.

Actie 19 De ontwikkeling stimuleren van elektronische toepassingen die nuttig zijn voor de burger

De federale overheid en de gefedereerde entiteiten zullen e-government toepassingen verder ontwikkelen die nuttig zijn voor de burger, bijvoorbeeld de elektronische geboorteaangifte, de elektronische aangifte van kleine misdrijven, enz. De federale overheid en de gefedereerde entiteiten zullen tevens de privésector en de lokale overheden stimuleren om hun elektronische dienstverlening verder te ontwikkelen, bijvoorbeeld gemeentelijke dienstverlening, on-line toegang tot de bibliotheek, toegang tot het containerpark, instant messagingsystemen, ... De elektronische identiteitskaart zal veel interessante toepassingen mogelijk maken. Het ontwikkelen van die toepassingen moet ertoe leiden dat de burger het nut inziet van ICT en gemotiveerd is om er gebruik van te maken.

Het on line dienstenpakket van de Vlaamse overheid telt momenteel al veel operationele elektronische diensten, waarvan het merendeel aangeboden wordt via het vernieuwde Vlaamse overheidsportaal (<http://www.vlaanderen.be>). De Vlaamse Infolijn staat in voor de verdere uitbouw van de Vlaamse e-government frontoffice om zo te komen tot een uniek multikanaal aanspreekpunt voor de burger (telefoon, portaalsite, sms, chat, idtv,...). De Infolijn waakt er ook over de toegankelijkheid van websites en webtoepassingen voor mensen met een handicap. Deze aanpak wordt gedeeld door alle andere gefedereerde entiteiten.

Een ruim aanbod aan informatie en dienstverlening in elektronische vorm kan meer mensen ertoe aanzetten om ook echt van dit medium gebruik te maken. De uitbreiding van e-government mag geen nieuwe bron van uitsluiting worden. De investeringen op het gebied van e-government moeten ook de mensen die niet op het internet aangesloten zijn, te goede komen.

Vele van de nieuwste technologieën bieden ook de mogelijkheid om de kwaliteit van het leven te vergroten. De digitalisering houdt de belofte in van een betere dienstverlening “onafhankelijk van tijd en plaats “ : e-leren, e-werken, e-gezondheidszorg, ... Op die manier kunnen ze de levenskwaliteit verhogen.

3. Functionele computers aan lage kostprijs inzetten in de strijd tegen de digitale kloof.

Talrijke verenigingen, KMO's, OCMW's, scholen, gemeenten, plaatsen van tewerkstelling,... werken op efficiënte wijze mee in de strijd tegen de digitale kloof. Deze medespelers op het terrein beschikken niet altijd over de vereiste financiële middelen. Zij zijn adequate hefboomen in de strijd tegen de digitale kloof omdat ze dicht bij de burgers staan en moeten gesteund worden. Dit kan door de computers die ze nodig hebben aan een lage prijs ter beschikking te stellen.

Actie 20. het informatica-materiaal van de openbare administraties recycleren ten voordele van de digitale inclusie.

De federale administraties en de regionale administraties gebruiken enorme hoeveelheden computers om hun opdrachten te vervullen. Hun verplichting om op administratief vlak efficiënt te zijn, noopt de administraties tot het hernieuwen van hun informatica-park vooraleer dit onbruikbaar wordt. De snelheid in de ontwikkeling van de informatietechnologieën maakt een computer van 3 jaar oud overbodig, terwijl hij in perfecte staat is en op een adequate manier ingezet kan worden voor traditioneel gebruik.

De federale Regering en regionale regeringen zullen deze gebruikte , maar nog functionele computers verder blijven recupereren, opnieuw uitrusten met programma's en verspreiden. Van deze maatregel kunnen alle spelers in de strijd tegen de digitale kloof profiteren.

4. Doelstellingen en transversale acties

1. De diversiteit van de software bevorderen

De diversiteit van de software bevordert de ontwikkeling van een informatiemaatschappij die voor iedereen toegankelijk is. Het is belangrijk dat de burger kan kiezen tussen de oorspronkelijke software, de prijs en de compatibiliteit.

Actie 21. De bevolking informeren over de verschillen, de voordelen en de nadelen van privé-software en openbare software.

De federale regeringen en de regionale regeringen zullen de burgers informeren over de diversiteit van de software, door de verschillende projecten die reeds gerealiseerd werden op federaal en regionaal vlak te benadrukken : e-coop, Griffies van de Hoven en de Rechtbanken, Pingo,... en door nieuwe initiatieven te steunen die deze diversiteit bevorderen. Zo zal de Vlaamse Gemeenschap informatie blijven verstrekken aan de onderwijsinstellingen over de mogelijkheden die bestaan op het vlak van software.

2. Aan de burgers het recht op traditionele dienstverlening waarborgen

Hoewel de overheid de strijd aanbindt tegen de digitale kloof door de verspreiding van de informatietechnologieën te ontwikkelen, mag hier niet uit afgeleid worden dat de hele bevolking zal beschikken over de vereiste bekwaamheden en middelen om deze technologieën te kunnen gebruiken. Een belangrijk deel van de burgers zal niet op de hoogte zijn van het gebruik van de technologieën. Voor hen en voor zij die er vrijwillig voor kiezen om buiten de informatiemaatschappij te blijven, moet de overheid dus een recht op papier en een recht op een loket garanderen, onontbeerlijk in deze fase van voortdurende evolutie. Het gaat hier niet om een koppige houding t.o.v. de technologische vooruitgang, maar veeleer om de keuzevrijheid van de burgers. In de verschillende initiatieven en in het kader van de diverse informatisering zal, in de mate van het mogelijke, bijzondere aandacht besteed worden aan dit aspect van het Plan. Deze keuze mag zeer zeker de inspanningen van de overheid inzake administratieve vereenvoudiging niet belemmeren. Integendeel, zij moet de overgang naar vereenvoudiging en naar een efficiënter contact tussen burgers en overheid, begeleiden.

Actie 22. Het recht op traditionele dienstverlening voor het contact tussen de bevolking en de administraties behouden

Alle Regeringen die deelnemen aan het huidige Actieplan zullen, het recht op papier en het recht op een loket behouden. De personen die geen toegang kunnen hebben tot een computer, mogen in hun contacten met de overheid immers niet worden gediscrimineerd ten opzichte van de personen die wel over een computer beschikken. Het is immers noodzakelijk de bevolking te begeleiden in een context van een steeds grotere informatisering. Er moet absoluut vermeden worden “alles via internet” te laten gebeuren en de keuze voor een fysische dienst, eerder dan een on-linedienst, moet worden erkend

Het is nog te vroeg om de elektronische weg te beschouwen als het enige communicatiemiddel tussen Staat en burger. Er moet een evenwicht worden gevonden tussen technologische vernieuwing en vooruitgang en de vrijheid van keuze van de burger. In een tweede fase zullen de andere sectoren dan alleen de overheidssector worden geïnterpelleerd in verband met deze problematiek.

3. Doelgroepen : de toegankelijkheid en de kennis van de informatietechnologieën verhogen voor de zwakkere groepen, de bejaarden, de vrouwen en de gehandicapten.

De informatietechnologieën zijn dermate in belang toegenomen dat men niet de minste discriminatie mag aanvaarden inzake de toegankelijkheid tot de elektronische netwerken. De doelgroepen werden bepaald en er zullen specifieke maatregelen genomen worden om te kunnen inspelen op de behoeften van deze populaties. Zowel de zwakkere groepen, als de bejaarden, de vrouwen en de gehandicapten ondervinden specifieke moeilijkheden. Deze zullen met bijzondere aandacht gevolgd worden.

Actie 23. Specifieke aandacht en bijzonder onderscheid voor elke doelgroep in de barometer en monitoring van de Digitale kloof
--

Onder impuls van het Actieplan zullen de federale Regeringen en de regionale regeringen een Barometer creëren van de digitale kloof. Deze barometer zal op een specifieke wijze de problematieken eigen aan de prioritaire doelgroepen, meten. Er wordt rekening gehouden met de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van de situatie van deze doelgroepen in vergelijking met de digitale kloof.

Actie 24. Lancering van een diepgaande studie over de oorzaken van de digitale kloof van de eerste graad en van de tweede graad en over de factoren die de groei van Internet zullen vergemakkelijken in België

Er zal een uitgebreide studie worden gelanceerd over de oorzaken van de digitale kloof van de eerste graad, m.a.w. de problematiek van de toegang, maar ook in een tweede fase, van de tweede graad, m.a.w. de bestaande verschillen op het vlak van het gebruik, een andere uitdaging van het Plan. Bovendien bestaat er slechts zeer weinig informatie over de factoren die de groei van Internet zullen vergemakkelijken. De studie zal dus eveneens rond

dit aspect werken.

Dankzij deze studie zullen de verdere beleidslijnen kunnen worden verfijnd om de meest getroffen personen als doelgroep te bepalen met de meest efficiënte en adequate middelen.

Actie 25. Steun aan de verenigingswereld, hoofdrolspeler in de strijd tegen de digitale kloof

De overheid ondervindt soms moeilijkheden om op een efficiënte manier de zwakkere groepen te bereiken. Dat bewijst maar weer dat deze laatsten zich vaak spontaan verwijderen van bepaalde traditionele structuren. De overheid verlaat zich dan ook op de sector van de verenigingen om deze doelgroep te bereiken. De belgische verenigingsstructuur is immers bijzonder dynamisch in de strijd tegen de digitale kloof. De inventaris opgemaakt in 2004 leverde de eerste aanwijzingen op van haar dynamisme en efficiëntie. De overheid zal haar steun aan de betreffende verenigingen versterken om op een gerichte manier naar deze groepen toe te kunnen werken. Het is ook via dit kanaal dat achtergestelde groepen, zoals een deel van de vrouwelijke bevolking dat met bepaalde moeilijkheden kampt, op een efficiënte en doelgerichte manier zal kunnen worden benaderd.

Actie 26. Uitwerking van een praktijkgids inzake de toegankelijkheid van de informatietechnologieën voor voor personen met een handicap

In overleg met de gefedereerde entiteiten, zal de federale Regering een praktijkgids uitbrengen voor de privé-sector, de verenigingen en het grote publiek. Het doel hiervan is te zorgen voor de verspreiding van alle middelen die efficiënt zijn gebleken om de toegankelijkheid van de gehandicapten te verbeteren. Deze gids zal zich dan ook baseren op de reeds bestaande initiatieven.

Deze gids zal tot doel hebben de definities van de doelgroepen op te stellen : wie zijn de personen met een handicap die de nieuwe technologieën gebruiken, wat is hun profiel, welke moeilijkheden ondervinden zij, wat is hun wens. De gids zal de moeilijkheden blootleggen volgens de soorten van handicap en zal pistes en oplossingen uitwerken die vervolgens zullen worden omgezet in aanbevelingen van goede praktijken voor België.

Dit onderzoek zal worden verricht door het team van de ANLH, een vereniging die is samengesteld uit beroepsmensen, validen en personen met een handicap. Zij is belast met de bevordering van de maatschappelijke integratie van personen met een fysieke handicap.

Alle resultaten zullen worden voorgelegd aan een “gebruikerscomité”, dat is samengesteld uit verenigingen van personen met een handicap, alle soorten van handicap door elkaar en vooral van personen met een handicap die worden geconfronteerd met de nieuwe technologieën.

Actie 27. Uitbreiding van het label ‘Blindsurfer’ naar alle federale, regionale en communautaire administraties

De verschillende federale overheidsdiensten, federale overheidsinstellingen en administraties van de regionale entiteiten verbinden zich er toe om hun websites aan te passen aan de technische eisen en controlevoorschriften met het oog op het verkrijgen van het label.

Actie 28. Oprichting van een steunfonds voor de initiatieven die ertoe strekken sommige categorieën van burgers te begeleiden in de informatiemaatschappij

Er zal een door de overheid gespijsd Fonds, voor zover er kredieten beschikbaar zijn, worden opgericht met het oog op de financiële ondersteuning van een verzameling van projecten, meer bepaald

intergeneratie-projecten, die een betere digitale insluiting mogelijk maken. De geselecteerde projecten zullen zich niet beperken tot de senioren, maar zullen ook gericht zijn tot de achtergestelde groepen, in het bijzonder de jongeren. Deze projecten zullen voornamelijk van het type "Openbare Digitale Ruimte / Easy-e-space" en "Animatoropleiding" zijn.

De selectiecriteria zullen moeten worden bepaald door een externe expert. Dit Fonds zal de mogelijkheid bieden om een identificeerbaar en efficiënt instrument ter beschikking te hebben voor de financiering van projecten in het kader van de doelstellingen van het Plan.

V. Methodologie voor het uitvoeren van het Actieplan

Termijnen

De complexiteit van het fenomeen van de « digitale kloof » noopt de overheid ertoe haar beleid uit te stippelen op lange termijn. Maar dit beleid mag niet vastgelegd worden in starre beslissingen terwijl de informatietechnologieën, de maatschappij en, uiteindelijk, de digitale kloof blijven evolueren.

Daarom zal het Actieplan bestaan uit twee verschillende fases, die jaarlijks opnieuw geëvalueerd zullen worden. De onderstaande tekst slaat enkel op de eerste fase van het Actieplan. Deze eerste fase zal 5 jaren duren, te rekenen vanaf haar goedkeuring door de Interministeriële Conferentie « Integratie in de maatschappij » die aan haar gewijd is.

De verschillende betrokken Regeringen zullen onmiddellijk starten met de voorbereidende werkzaamheden van talrijke acties. Bepaalde geplande acties vereisen echter een pilootproject, wat hun realisatie in zekere mate zou kunnen vertragen. Alle acties moeten uitgevoerd zijn binnen de twee jaren na het opstarten van het Actieplan. Dan blijven er nog 3 jaren over waarin de uitgevoerde acties ten volle uitwerking kunnen krijgen, om het vooropgestelde doel van vermindering met één derde te bereiken.

Op het einde van de termijn van de 5 jaren uit de eerste fase van het Actieplan, zal een nieuwe Interministeriële Conferentie « Integratie in de maatschappij » de tekst van de tweede fase van het Actieplan goedkeuren.

Evaluatie

In de rand van het Actieplan zal een « Opvolgingscommissie » belast worden met het opnieuw evalueren en heroriënteren van de inhoud en de uitvoering van het Plan tijdens de 5 jaar durende eerste fase. Het zal als taak hebben nieuwe voorstellen te formuleren in functie van de evolutie van de situatie. Deze « Opvolgingscommissie » zal bestaan uit de vertegenwoordigers van de Regeringen die deelnemen aan het Actieplan.

De evolutie van de digitale kloof en van de uitgevoerde acties zal daarenboven regelmatig geëvalueerd worden door een « Groep van experts », extern en onafhankelijk. De evaluatie zal betrekking hebben op de uitvoering van de acties van het Plan, hun efficiëntie, het evenwicht tussen de doelgroep en de groep die effectief bereikt werd, de relevantie van de gekozen doelgroepen en de kwantitatieve en kwalitatieve evolutie van de digitale kloof.

Bovendien zal een Adviescommissie, samengesteld uit actoren op het terrein,

verenigingen, lokale overheden of verenigingen van steden en gemeenten,..., haar advies uitbrengen over de conclusies van de expertengroep.

Het Opvolgingscomité zal van het Plan een actieverslag opstellen als reactie op de conclusies van het verslag van de “Expertengroep” en als reactie op het advies van de Adviescommissie.

De laatste rapporten van de «Groep van experts» en van de «Opvolgingscommissie» zijn toekomstgericht aangezien zij de 2de fase van het Actieplan voorbereiden.

Realisatie en doelstellingen

Het Opvolgingscomité zal gemeenschappelijke werkgroepen oprichten om zich te vergewissen van de realisatie op het terrein van de doelstellingen waarbij de federale Regering en de gefedereerde entiteiten betrokken zijn. De thema's waarrond deze werkgroepen zullen werken, zullen moeten worden bepaald. Zo zal er bijvoorbeeld, naast het Opvolgingscomité, een groep zijn die zich zal concentreren op het aspect monitoring, een andere groep zal werken rond de hergebruikmogelijkheden, en een laatste groep zou ermee worden belast een sensibiliseringscampagne op touw te zetten, enz.

De doelstelling hier bestaat erin een werkstructuur te creëren die zich zou vergewissen van de concrete realisatie van de engagementen van het Plan.

Tweede fase van het Actieplan

De verschillende Regeringen die deelnemen aan het huidige Plan, zullen de tweede fase van het Actieplan tegen de digitale kloof opstellen, rekening houdend met de conclusies en voorstellen geformuleerd door de «Opvolgingscommissie» en de «Groep van experts» aan het einde van de eerste fase van het Actieplan.